КОНТРОЛЬНЫЙ ЭКЗЕМПЛЯР

Масса а мехкашкара пролетареш, цхьаьнакхета!

ШОАТТА, 6 СЕНТЯБРЬ, 1969 шо. 107 (4744). Мах 2 кап.

СЕРДАЛО

(«Свет»)

Советски Союза Коммунистически парте Нохч-ГІалгІай обкоман, Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарча Советан Министрий Советан орган.
Орган Чечено-Ингушского обкома Коммунистической партии Советского Союза, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР.

АРАДУВЛ 1923 ШЕРА [illegible]

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ ЦЕНТРАЛЬНИ КОМИТЕТАГАРА СССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМАГАРА СССР МИНИСТРИЙ СОВЕТАГАРА

Советски Союза Коммунистически парте Центральни Комитета, СССР Лакхехьарча Совета Президиума, СССР Министрий Совета чІогІа хала а хаташ дІахейт Советски Союза къахьегамхошка 1969 шера 3 сентябре дега хала лазар хиина шен 80 шера дуьнен хьалхьаьнта миньерча коммунистически, белхлой, къинош-мукъадахаре болама гІоралъина вала деятель Вьетнама къахьегамхой Парте Центральни Комитета Председатель, Вьетнама Демократически Республика Президент, Советски Союза воккха доттагІа новкъост Хо Ши Мин валар.

ВЬЕТНАМА КЪАХЬЕГАМХОЙ ПАРТЕ ЦЕНТРАЛЬНИ КОМИТЕТАГА ВЬЕТНАМА ДЕМОКРАТИЧЕСКИ РЕСПУБЛИКА КЪАМАН СОБРАНЕ МАССАЗАРЧА КОМИТЕТАГА ВЬЕТНАМА ДЕМОКРАТИЧЕСКИ РЕСПУБЛИКА ПРАВИТЕЛЬСТВАГА

Ханой.

Деза новкъостий.

Советски Союза Коммунистически парте Центральни Комитета, СССР Лакхехьарча Совета Президиума, СССР Министрий Совета, Советски коммунисташа, тха мехкан дерригача халкъо шуьца, дерригача вьетнамски халкъаца цхьана тІайгІа ю Вьетнама Демократически Республика Президент, ПТВ ЦК Председатель, вайна массанена веза вала новкъост Хо Ши Мин кхалхарца дукъаленна.

Вайцара дІавахаре турпал вьетнамски халкъа сийлахь - воккха вай дуьнен халкъашта юкъера коммунистически къамий - мукъадалоте болама гІоралъина деятель, Советски Союза воккха доттагІа.

Шен дерриге беза - дина вахар, шен дерриге революционни талант новкъоста Хо Ши Мина дІаделлий халкъа сийрда кхоане баьхьан долаш, марксизм - ленинизм кетьнахкар дукъа лоттабеча къовсама гІуланхо. Мах боцу вертеснам деника да вьетнамски халкъо ше мукъадаккхар дукъа социализм бахьан долаш лоттабеча къовсамна баьхьаш тІеййна шен баьчче йола Вьетнама къахьегамхой Парти марксизм-ленинизма принципаш тІе хьаьрча юкъе це леьца дина. Цо кхоллал а дешо чакхьенай деттенначи шен аланна юкъе Вьетнама Демократически Республика, Къилба-Малхбоален Азе эггара а хьалхара социалистически пачхьалкхе кхоллаелла йола августовски революци. Новкъоста Хо Ши Мина дег урутаддаш хиннача вьетнамски халкъо кІаланьчо хІинц тахана Вьетнама Демократически Республикана дукъаларча империалистически агрессина, цуна бала къенал беза беттабир США-н цар союзникаша интервенцина дукъала, Къилбехьен Вьетнам мукъаьккхар дукъа.

Новкъоста Хо Ши Мина цІерш йоьхна къинар, белата лелаш, мехатехалургдоаца къонахчал, хІьалта цуна цхьана дег цхьанхен цІоьнан долаш из хилларех мукъахьезаши къархІоаш сер из Вьетнамин, Советски Союза, дерригача дуьнен коммунисташа а прогрессивни наха а.

Советски Союза коммунисташа, дерригача советски наха лаккха мах бу новкъоста Хо Ши Мина ПТВ-еци КПСС-аи, Советски Союзан Вьетнамин халкъашта юкъера доттагІал дегІадалларе тІегІерта хьайгача къам. Советски Союзе цІенаха дог ца дохийтар доганеха хоттадаргда новкъостІа ца велаш хІинцалт - ленинец, тха парте, тха мехка тахане доттагІа хиначе цун дина гІуллакхаш.

Из дониха ве деррех чІогІа къам а бен, тхе дег тайна да, Вьетнама къахьегамхой Парте, дерригача вьетнамски халкъо новкъоста Хо Ши Мина васкетам тоьшал кхочушдергхилоре, Вьетнама Демократически Республика социализм дегІайоалларгахьа чІогІленгеи оІаштІехьдоаргхиларех, Вьетнама мардІатеи лелама, цхьаьгІеи, прогресса гІуланх хьадийбелама хьалхатталергхиларех, советски - вьетнамски доттагІал, социалистически содружествам дуьнен дерригача коммунистически бакъми кхотабенна хула чІогІдергхиларх. Цу гІуланха КПСС-е, дерригача советски наха шоана массаза а бизза хьалхоацаргхилорга дегарка йоа йолаш бе вьетнамски коммунисташ, Вьетнама халкъ.

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ ЦЕНТРАЛЬНИ КОМИТЕТ
СССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМ
СССР МИНИСТРИЙ СОВЕТ.

Москва, Бремль.
1969 шера 4 сентябрь.

КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕИ СОВЕТСКИ ПРАВИТЕЛЬСТВАН КУЛГАЛХОЙ ВЬЕТНАМА ДЕМОКРАТИЧЕСКИ РЕСПУБЛИКА ПОСОЛЬСТВЕ БАХА ХИЛАР

Вьетнама Демократически Республика Москверча эхаве тІера ІочухьенаХ таьзет делалар хотташ йола байрахх.

17 сахьат дальча посольстве баьхнер новкъостий Л. И. Брежнев, Г. И. Воронов, А. Н. Косыгин, К. Т. Мазуров, Н. В. Подгорный, Д. С. Полянский, М. А. Суслов, А. Н. [illegible], Ю. В. Андропов, П. Н. [illegible]ничев, Д. Ф. Устинов, И. В. Капитонов, К. Ф. Катушев, Ф. Д. Кулаков, М. С. Соломенцев. Царца вар СССР кхуча - мехкашцарча гІулакхий министра заместитель В. В. Кузнецов.

Советски Союза Коммунистически парте Центральни Комитета, СССР Лакхехьарча Совета Президиума, СССР Министрий Совета цІерах цар чІоагІа хала а хеташ волам бир ДРВ СССР-ца долча гІулакхий хадна волча поверенне Нгуен Тьен Тхонгга, Къилбехьен Вьетнама Республика СССР-е волча посолага Данг Куанг Минга, посольства сотрудникашка дуьнен халкъашта юкъерча коммунистически, белхлой, къамаш - мукъадахара болама гІоралъина вола деятель, Вьетнама къахьегамхой Парте Центральни Комитета Председатель, Вьетнама Демократически Республика Президент, Советски Союза воккха доттагІа новкъост Хо Ши Мин валарах.

Партен правительствен кулгалхоша гІайгІане массехк минут къахкар йист ца хулаш таьзета гон баьча новкъост Хо Ши Мина портрет гІалетуача востамента хьалхашка, ІаккхА таьзета кинжка тІа куьгаш а хадир.

(ТАСС).

БАЬЦАДААРАШ ЧУЭЦ

Сунженски района «Путь к коммунизму» колхоза кхашка пхьеккха а болхло из хІанз шоай смевна залзин тІехкхоачаш ца ец. Цар дика кхетаду помидораш сихагІа чу да эне цар дикал лохдула, уж талха тарлулга. Цудукъа Іурра дене сарралца хадлаца кхаштара баьцадаараш чуйядеш болх бу цар. Шоай болх беча дикагІа къахьегама толашаш дахарда белгальяьннай Журавлева Еленай смена. Из а къахьегамхошта юкъе хьажача социалистически арже хьалхара моттиг лелаьр. ХІара дела 400—450 килограмм тІех дика помидораш гулью цо. Хьелка латтадоа дукха тІехьабисав Костоева Лиза, Хамчиева Къудас. Шоай смени нормах чуэца езача 360 килограммал дикка тІехбоал уж.

Л. ВЕЛИЧКО.

ЯЛАТ ДІАДЕРА КИЙЧО Ю

Грозненски шурий совхоза кхай шаьше да хьалдоагІа тхо. ШоалагІча отделене хьатІакхоаччача гІулуврашт чуллам латт, кІеззига хьалагІа дальча чуйнина силоса хьажкІаш хьокташ ба. Цунна пхьана гуразхьа дуъ кхиташ дІаде дезалга дихлуш бац боахама механизаторащ. Укхазара гаьна йоацаш дальта оахаш боахка тракторащ а гуш.

— Дальта группови хьисаре оах тха механизаторашка, — йоах совхоза керттерча агронома Н. Пустовойтова. — Укх участке бохх беш тхьаь пхийтта агрегат а. ХІанале цар дьиаз воргІ эзар гектар дальта. Дерригга аха дезар 9200 гектар да.

Агронома хьахийт тхона трактористаш. Царех ваІ Абаев Салман. Ше тоьза механизатор вьаьга хьагайт цо укх деношка а. Нормах 5,6 гектар дальта аха дезача денна 10,5—11 гектар аьха воал Салман. ХІаьта Г. Ковыта дальта аьзрьх сесІа цуи кІоаргал беарзмал кІезигагІа ца хинйтара тІахьожам доаттабеш ва. Укхаза дальта оахача механизацировании отряд кулгалдеш ва из.

— Тха балха юкъе керттердар дальта дика оахилга да, цох тейна хургба хьушкьам а йоах цо. Ковыта.

Из шийта хьенйтара хьалхе торке хьй боахаш. Дальта оахаш бола сурага агрегаташ поделужнкаш, малхаш, каткаш далаш а. Шийта денна 250 — 300 гектар дальта аьха боах укхаза.

Лоалахарча участке дальта кийчдеш боахкачар культиваш я, дальта вийеду.

Кийча да боахаме дІаде деза дерригга фу а. ХІанз дІадувча боараме кхоачаль 1600 тонн кІа, 120 тонн мукх ба боахаме. Дерригга фу цхьоалагІеел моллагІча мхссах да.

Ялат дІаде 15 сентябре боалаш укхаза, цудукха цу гІулакха эша кийчо боаххьоша я боаш тІеда механизаторий.

Д. ШАДАЕВ.

Сурташ тІа: совхоза пхьоалагІча отделене управляющи Н. Мыльников, тракторист Г. Ковыта, керттера агроном Н. Пустовойтов дальта кІоарга оахий хьежаш ба (лакхердар). Лохерчук тІа: агрегаташ дальта оахаш я.

ЛОАЛАХАРЧА ШИН БОАХАМЕ

Шалха района ХХ-ча партсъезда цІерагІча колхоза хьайбаш лелаерашта ферме хьатІа а еса аргІаш дал дІаоттаьй 340 тонн йол, 600 тонн ча, 450 тонн йол юкъарча хьайбашта ІалашІе езаш да тІаийна декхараш. ХІанз сихбенна 130 гектара тІара кхоагІа чура лоцерна хьекташ ба уж. Юкъера лаьрдІача пхьан гектара тІара 15 центнер йоал.

Лелара лелик силос йоллара балхаш а. ХІанале кІоагашча еллай 2000 тонн дика кийчьаь силос. ТІайшача декхарех 3060 тонн йолла еза из. Укх деношка силось хьекха йолаергьа 190 гектара тІара шоалагІа дІайийна хьажкІаш. ХІанз силоса гектара дика хургІолча тайпара а уж.

Дика кийчаьа силос йолла йолаергІоза кІоагаш.

— Укх бетта 15-ча дийнахьа кхоачашле дерхІ оаха хьайбашта Іана доакъар Іалашдара тІайнца декхараш,— аьлар колхоза председателе нов. Вахидов Іабдурахьмана. Дика болх беш я комбайнаш, хІаране дийнахьа 6—7 гектара тІара чуаш доакъар.

Іабдурахьмавана из къамаьл хилар тха доакъара люцерна хьекхаш хиннача кхай тІа. Колхозхоша цхьана къахьегаш вар председатель. Укхаза бар дукха кхалнах, маІа нах. Шоай балхах хаьца нов. Вахидова тхона дуьцар бакъдеш юкъ-юкъе деш оалаш царех цхьабараша.

Шахе цо тхона дийнар: дІалахача шера укх хана кийчаь хиннача хІанз дикка дукхагІа кийчдаьд боахаме доакъар. Совхоза лоалахарча боахамашка доаха а доакъар тилир тхога. ХІаьта, укх шера къы а хингагІа Іашта кейчзала безам болаш да тха.

Силос йолача бокх беш а Рашидов ДонІальс кулгалду тракторно - полеводчески бригада. 2 силос хьоаьа комбайн, 8 трактори арацец а бригаде. Силос йоллача хана цахадлоц болх бу цар. Пулуть 2—3 ди цара шаш хьайбица болабаь кІоаг дальта тІа а теса дІакъовлар. Силосиа масса йокъа ца ялара боахкача воархІаме да из.

Велгалбаха беза укхаза тІехбаьша дика балхаш лераш. Царех ба комбайнераш Доналаев Іадла, Эрсиев Хасмудин, трактористаш Мусаев Юсуп, Юнусов Імран, Умаев Хаид, кхыбараш. Шоай балла нормаш хІара сменагІа 120—130 процент кхоачашъеш цар.

Хьайбашта шортта дика доакъар хиларе хьежна шера шура совъяре из хиларах тешаш ба укхазара доярхаш а. Цулуьа шоаш балхара мукъа болча хана доакъао Іалашдерашта а тІо де гІерт уж. Укхаза къаьстта дика къахьегаш ба доярхаш Джанавхиева Аманта, Умарова Хеди, дукха кхыбараш. Гура - сара лоахаш дийттачул тІехьагІа кІоагашка Ісчуйоассаь силосаш масса дІашийІеьам хул уж. Иштта хІаш гІулакхаш доалахарча Куйбышева цІерагІча юртбоахама хиела.

Укхаза хІанача тІехьагІа силоса хьакха езаш а 265 гектара тІара хьажкІаш. Дика тІехьайнай царех силос йолла еза ха. Фиг чІоагІбеннаь, лерлаш Іажа гІьенай.

— ЦаІ цара комбайн ди тха, — аьлар колхоза керттерча агронома нов. Сайдулаева. — ІуйрИйна ялх сахьат даьлча дІабелабу болх комбайнера Эрилов Іальчал трактериста нов. Сайдиеви. Сайрийна итт сахьат даьлча а болх беш хул цар агрегат. Укх тІехьарча 4 дийнахьа 68 гектара тІара силосиа масса хьакха дІацийтІехьайнай цу цхьан комбайна. Цхьа 4 гектар я. Масса оІаштІехьалан шийтта болх беш Шена яле а наст-наста йох ца адцаш болх беш йоха комбайн. Из йохао бахьан масса екъа хилар ха. Цулуьа 15—16 ди доал силосан кІоаг хьал а бина дІакъовлалеть. Силоса хикала из гІулакх чІоагІа Іаттьаш да.

— Новкъостала комбайн ехаш тхо ца доахаш цхьаккха моттиг яц районе. Оаш-и сабар леттар ахь я таланча хьале да районерча цхьалола боахамаш, — аьл тхога юртбоахама производственни управлене кулгалхоша, аьлла шен тхоцара къамаьл халийтар раьла воацича волдова агронома.

Лакхе вай белгалдьаьхкача тайпара гектара да боахаме силос йоллара гІулакх. ТІехьа дале а кхы да ца тулийташ бехктокхамерча гІулакха уйла е еза района юртбоахама производственни управлене специалисташа. Укхаза сихха новкъостал да лой силоса найдана хургьяц 100 гектара тІара хьажкІаш.

М. ТУМГАЕВ.

ХАЛОНЕХ ЦА КЪЕХКАШ

Ялат деладерашта аьттув боллаш кийсленнача укх шера тІайнца декхараш кхоачашдоа дукха къахьега дийшар тха бригада члений. Механизаторашта шоай низ а хьинар а кхоланзар соакка гуразхьа дийна ялат кхедара. Шийна гІулакх дарга хьежна бербате да дальтта.

Лоашача хана 350 гектара тІара чуийцар оаха соакка гуразхьа дийна ялат. ХІара гектара тІара планах 17,8 центнер дикка езача ткъо центнер аьккхар шинкъера даьрдІача. Из ца хьункъам бац.

Ялат дика хьувкладар ваІ да, цхьабакъ, иштта дукха къахьийга кхедаь ялат ца сийтаиш сихен чуаьар цул кІезигагІа доавхІам болаш гІулакх дац.

Из бокх беш хилар совхозе цІи хеза бола, опыт йола комбайнераш Магомед Газиев, Салгиреев Анты, Ильчук Иоан. Ялат чуацача лакхара хьекхамаш гойтар комбайнера Магомедгазиева. Кот дийнахь хьоекхаше цара а боллаш цхьа баь гектара тІара 2050 центнер ялат даьккхар цо. Цул дукха тІехьа ца вуса къахьийгар 1760 центнер аьрдача Салгиреева. Ялат хьекхача кхай тІара ча дІаувзаш кха йисте дІаувттадара. МукъадьнАача дальтаннара тІоадал дІа ца къастийташ кхаь сменагІа болх беш доапача агротехнически хана 376 гектар гуразь дукча ялата дальта аьхар. Оахаш деча оосаре къахьийгаЯ Ильчук Ивана, цун сесага Екатеринас, цар вола Николая Шин мара а воІа а хьекхам гойташ ден нормаш 125—130 процент тІехкхоачашъеш болх бар Екатеринас.

Дукъа дІайийча дукхача цесашка кьакула баьшаш. Доакъара бийна мукх, хьажкІа хийна йола дальташ ахале 1,5 центнер гранулированни суперфосфат, 1,5 центнер калийни тух йолаш тукова селизашца урагІеи кхьора гІеи удобренеш тоесаш кийчаль дальта. ДІадуш доль ялат а иштта урагІеи ихарагІен дувргда. Цу тайпара цу дийна оесар кІезигагІа доал, хьувкьам лакха хул.

ХІанз 180 гектара тІара силоса хьажкІа хьекхаш ба тха механизатораш. Цар хьийбарна хІанале 500 тонн хьекха дьина шурий-товарни фермана юкъе чхьан кІоага чу силос еллай. Силос хьекхаш ваІ комбайн мара яце а дика лоартІаьт тха балхах. ХІара дийнахь 100—150 тонн силоса хьажкІа хьекх оаха. Силоса масса дІаувзача трактористий Яхиев Гапе. Чагирбиев Леча бехках волаш цІаккха комбайн [illegible].

ХІанз гуразь ялат дІадера еса кийчоя тІехтьара балхаш дал боллаш латт тха механизатораш.

Т. ВАКАРАЕВ.

Ачхой-Мартана района Орджоникидзевский совхоза бригадир.

ЯХЬО ТОЛАМАШКА КХУВЛ

Питилетка диълагІна шера цхьаь хаьал хьалха кхоачашьера шера социалистически ахь йоаржаьй «Сунжанефть» НПУ мехкадальтта промыслий, цхьай коллективаша. Яхь кердача толамашка кхуел уж. Къаьстта дика къахьегама толамаш доахаш иакхабьлакхой мехкадальттакой шоай девача цІейна.

Дика къахьегама совгІат кийчдаь мехкадальттакой ЕррисоюзІин денна скважинашта капитальни ремонт еча веха коллективо. ДІабахача августе бетта цо капитальни ремонт е еаш ю йиъ скважина, дІаьта бетта шаш тІехкхоачаш а ен пхе скважина капитальни ремонт йир цаха болхлоша.

Август бетта даьхача къахьегама толамий итогаш хьачуд тІехьагІа цеха карара кара тела Ше байрахх хьожайир бурув бетта мастэр С. Д. Панфилов керте латтача бригадина. Цу бригадас дайда мІаш йола хв 92,7 процент а. Из кул пленах кхоччІачуд дукха а дукхагІа. № 32 йолча скважинера ца эша турбаш хІайоалача, Заманкулерча № 60 йолча скважина капитальни ремонт еча хьинаре къа а хьегаш август бетта пленах тІехкхоачашйир цо. Иштта дика къахьегаш я мастер Х. С. Аушев керте латта бригада а. ДІахо пайда эца могаргІоаре скважинашкара къалацача колоннах эзар метр 5 дюймови колоннаш кхачахь пайда эца могаргболаш кийчаьй цо. Цига дІара сменагІа нормаш 120—165 процент кхоачашъеш къахьег бурувдеттача Компонистов Алексея, бурув деттачун гІоача Султыгов Руслана, кхычер.

Коммунистически къадьегаме сийлен цІи лелаеча В. П. Викова керте латтача бригадас толамца чекхдьаьхад Ачалукарча № 99 йолча скважинера изоляциони балха. ТІехкоачашъяйна бархІ бетта плана. Иштта дика къахьегаш я мастераш Н. Каригачев, В. Кравцов, Н. Кривошеев, А. Бирюков, кхыбараш керте латта бригадаш а.

В. ВОЛОДИН,

«Сунжанефть» НПУ скважинашта капитальни ремонт еча цеха геологически геолог.

Н. М. НОСОВНА, А. И. РАГУЛИНА, В. С. СВИНЦОВНА НОХЧ - ГІАЛГІАЙ АССР МЕХКДАЬТТАН МЕХКДАЬТТА ХИМИЧЕСКИ ПРОМЫШЛЕННОСТА ЗАСЛУЖЕННИ ДЕЯТЕЛЬ ЯХА СИЙЛАХЬА ЦІИ ЯЛАРАХ ДОЛА

НОХЧ-ГІАЛГІАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА УКАЗ

Мехкдаьтта доахача промышленноста дакъе дика хІамаш кергІдувларах Нохч-ГІалгІай Автономии Советски Социалистически Республика мехкдаьттан мехкдаьтта химически промышленноста Заслуженни деятель яха сийлахьа цІи лойла:

Носов Иван Михайловича — «Грознефть» объединене «Старогрознефть» мехкдаьтта промыслови управленерча мехкдаьттан гази дахара мастера.

Рагулин Алексей Ивановича — «Грознефть» объединене «Старогрознефть» мехкдаьтта промыслови управлене тоххама кІоарга бурув деттача конторерча керттерча геолога.

Свинцов Владимир Степановича — «Грознефть» объединене «Грознефтеразведка» треста тоххама кІоарга бурув деттача Али-Юртовски контора директора.

Нохч - ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совета Президиума председатель Н. АЛМАЗОВ.
Нохч - ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь Г. СКЛОКИН.

гор. Грозный.
1969 шера 4 сентябрь.

РЕСПУБЛИКА МЕХКДАЬТТА ДОАХАЧЕН ГАЗОВИ ПРОМЫШЛЕННОСТА БОЛХЛОШТА НОХЧ-ГІАЛГІАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА СИЙЛЕН ГРАМОТА ЯЛАРАХ ДОЛА

НОХЧ-ГІАЛГІАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА УКАЗ

Къахьегима дика толамаш дахарах а мехкдаьттан газови промышленноста болхлой ЕррисоюзІи да деддарца дувзаденна а Нохч-ГІалгІай Автономии Советски Социалистически Республика Лакхехьарча Совета Президиума Сийлен грамота лойла:

Александрова Анастасия Матвеевнайга — Къилбаседа Кавказски мехкдаьтта Іилма - тоххама институтa лабораторе инженера.

Алиева ЯсаІий Аьсета — РСФСР «Главнефтеснаба» Грозненски [illegible] паливщицага.

Баматгиреев Вахи Муталиповича — Магистральни газопроводий Грозненски Управлене линейни трубопроводчика.

Басин Эдуард Саломоновича — «Грознефть» объединене «Грознефтеразведка» треста тоххама кІоарга бурув деттача Али-Юртовски контора участка начальника.

Вопалевский Збигнй Славомировича—«Грознефтеразведка» треста парте начальника.

Звярноий Михаил Тихоновича — «Грознефть» объединене «Старогрознефть» мехкдаьтта промыслови управлене тоххама кІоарга бурув деттача контора начальника.

Кондратенко Виталий Яковлевича — «Грознефть» объединене «Октябрьнефть» мехкдаьтта промыслови управлене бурувдеттачо.

Магомадов Уди Сахабовича — «Грознефть» объединене «Грознефтеразведка» треста тоххама кІоарга бурув деттача Терски конторерча бурувдеттачо.

Приходько Иван Федоровича — Грозненски ремонтно-механически завода термиста.

Редькин Георгий Николаевича — Карабулакски газ чакхйовхача завода технически оборудоване ремонт еча слесара.

Соколова Вера Васильевнайга — РСФСР «Главнефтеснаба» Грозненски управлене мехкдаьтта продукташ хьоьттачен чуоьттачен оператора.

Тебоев Весолта Сулаиновича — «Грознефть» объединене «Малгобекнефть» мехкдаьтта промыслови управлене мехкдаьттен гази дахача мастера.

Толкогубов Дмитрий Ильича — «Грознефть» объединене «Сунжанефть» мехкдаьтта промыслови управлене тоххама кІоарга бурув деттача Карабулакски конторерча бурувдеттача мастера.

Нохч - ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совета Президиума председатель Н. АЛМАЗОВ.
Нохч - ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь Г. СКЛОКИН.

г. Грозный,
1969 шера 4 сентябрь.

ХХОАНА — МЕХКДАЬТТАН ГАЗОВИ ПРОМЫШЛЕННОСТА БОЛХЛОЙ ЕРРИГСОЮЗНИ ДИ

ЛАЬТТАН ГАНЗАШ ЛЕХАШ

НОХЧ-ГІАЛГІАЙЧЕН МЕХКДАЬТТАХОША — ШОАЙ ЦІЕЙНА

1969-ча шере 7-чу сентябре пхезлагІа деэлу СССР мехкдаьттан газови промышленноста Ерригсоюзни Ди. Традиционни а хина дІаэттад мехкдаьттахочун Ди. Вай мехко «Іаьржа дошув» доккхаш болча сийлахьча къахьегамхой чІоагІа йоакхо ю Коммунистически партеи Советски правительствай.

Мехкдаьттан газови промышленносте балхаш деш болча советски наха къаьстта белгала да укх шерара цІей, хІана аьлча Владимир Ильич Ленин ваь 100 шу дуза ди гарга кхаьчача хана леэдеш да из. Цо Іалаьмате доккха декхар тІадожаду советски мехкдаьттахошта: пачхаьалкхен план а социалистически декхараш а толаме кхоачащ а даь, наккъдаха деза баьчча юбилейна.

Ховш ма хиллара, 1968-ча шера 300 миллион тонна тІехдаьлар Советски Союза мехкдаьттахоша шера даьккха мехкдаьтта: хІаьта 1969-ча шера 325 миллион тонна тІехдаргда дерриге доаккхаш дола «Іаьржа дошув».

Советски Іаьдал латтача шерашка боккха а сийлахь а наьх баьб вай Даьхен мехкдаьтта промышленносто.

Советски Іаьдал эттача хьалхарча деношкахье а дена Коммунистически парте, Владимир Ильич Ленина даиман йоакхо яь мехкдаьтта промышленность дегІайоаллара. В. И. Ленина куле а язаь, 1918-ча шера арадаьлар мехкдаьтта боахама национализаци яра хьакъехьара декрет. Гражданский тІом лаьттача хана а мехкдаьтта промыслаши заводаши юхаметтаоттаяра хьакъехьа указанеш телаш дуккха а ленински документаш да.

Цу хана деза хІинзарча деношка хьакхачалца вай мехкдаьтта индустри дегІанхай мехкдаьтта хьакъехьара Ленински васкеташ кхоачашдеэта керте а лоттадеш, мехкдаьтта доаккхалга советски хана Іалаьмате чІоагІа алсамдаьлина хилар хьахьокх укх цифраш: вай Даьй-мехка мехкдаьтта промышленность хьахиначахь укх 100 шу совгІа болча хана дерриге даьккха мехкдаьтта 3 миллиард тонн да, цхьабакъда цунах Октябрьски революци кхаьчалехьа даьккхар алхха 250 миллион тонн мара дацар, вешта аьлча 10 процентал а кІезигагІа. Юкъ мел дисар дерриге а Советски Іаьдал эттачул тІехьагІа даьккха да.

ХІанз вай Нохч - ГІалгІайчен автономни республике дика тамаьхал а йоллаш дегІаух мехкдаьтта доаккха промышленность, нагнагахьа аьттув боацаш ханаш яха яле а. Масала, дагалоацарга вай Советски Іаьдал этта хьалхара шераш. Империалистически а цул тІехьагІа граждански а тІемаш доккха зе даьлар Грознерча мехкдаьтта промышленностана, вІалла лоадаме доацаш кІезигделар цу хана доаккхаш дола мехкдаьтта. Цхьабакъда, 1922—1924 шерашка, Ленина тІадиллар кхоачаш а деш, цхьаьний коммунистически партейни организаце хьалхлецца грозненски пролетариата миз ихьмар хьалхъе юкъара а хинна дІаэтта мехкдаьтта боахам меттаоттабе. доаккхаш дола мехкдаьтта цу шерашка 4—4,5 миллион тоннага нІакхоачаде. Нохч - ГІалгІайчен къахьегамхоша цІаккха диацлургдац къахьегаче каьнане уж турпала гІулакхаш бахьан долеш а тайп - тайпарча контрреволюцена къовсам лоаттабирах а Грозненски пролетариата мехка эгара хьалхарчана, — 1924-ча шера Цеча Байракха орден еина хилар.

Иштта мара бицбала йиш яц 1931-ча шерара март бутт а. Цу хана, мехкдаьтта даккхара хьалхара пятилетка шиш шерах ах шерах кхоачашьярах Даьхен эгара йккхагІа йола награда — Ленина орден — елар Грозненски мехкдаьтта промышленностана.

Сийлахь - боккха даьй-мехка тІом лаьттача юкъагІа Нохч - ГІалгІайчен мехкдаьттахоша хьадекам эгара дикагІа дола доаготорха мехкдаьттах довха тайп-тайпара дьатташи лоаттадир Советски Эскара.

Цхьабакъда, тІом чаккхаьнчачул тІехьагІа сихха чухнаха даьлар доаккхаш дола мехкдаьтта, хІаьта 1955—1956 шерашка 2 миллион тоннал йоадама дукхагІа дацар из. Цхьаццаболча наха хьаллоацаш яр Грознера мехкдаьтта кхоачалуш латт дуьйла херц «теори». Цхьабакъда, ихи дукха па гоаш Грозненски мехкдаьттахоша областной партейни организаце хьалхлецца, йохаяр Нохч-ГІалгІайчен мехкдаьтта промышленность лаьгІлуш латт, яхаш хьарлуш хинарий уйлаш.

2900—3500 метр кІоарга далача мезозойски тІоанашка дина гамаьхал а йоалаш бурув деттарах 1958-ча шеррашка а вІаштІехь даьлар дукха челове мехкдаьтта кІеж а еттиш тІадалийта. Хьалхагіа Карабулакен Ачалухкешкен даьлар из, хІаьта цул тІехьагІа цІа бола мехкдаьтта кІажарши етта йоласлар эгара йоккхагІа йола мехкдаьтта доаллача меттигашка — МалгІабика — Вознесенске — Іаьла-Юрта, дІахо йоллача хана мезозойски мехкдаьтта Орлиная, Охлово, Старогрознеиски, Брагунай, Серноводски майдашка а Октябрьски райове а.

Мезозойски тІоанашкара мехкдаьтта корадарахи из хьадаха долладарахи йиш хилар республика мехкдаьтта доахача промышленностага кхы цІаьха йиккха гІа хьалхашкахьа баккхийта, из дрв каъ лакхе.

Ховш ма хиллара, вай экономика лард а, вай республика кертера беркат а да хьалха а хІанз а мехкдаьттен, цуцна уха газ, нарех хьийоала дукха кхийола продукташ.

Укх 1969-ча шера Ленина орцей лелаеча «Грознефть» объединение мехкдаьттахоша 18 миллион тонна а дукхагІа мехкдаьттен 3,7 миллиард кубометр мехкдаьттана ухи газ лургья Даьхена. 1956 шера даьккхачул 8-зза дукхагІа мехкдаьттен 20-зза дукхагІа гази яккхар хул цунах.

Геттара дикача грозненски мехкдаьтта 33 эзар совгІа тонн кхоач хІанз вай Даьхенга хІара дийнахь - бус!

В. И. Ленин ваь 100 шу дузача ден сийна тІакІца социалистически декхараш кхочуш а деш, пятилетка ханал хьалха кхоачаш ярa чотах укх 3 шеран 8 беттан хІанзлехьа а 900 эзар тонн гаргга мехкдаьттен дуккха гази анийй республика мехкдаьтта доахача промышленноста болхлоша, инженерно - технически болхлоша, гІулакхерча наха.

Цу карагІдаьннача хІамаоша вайна гу, эгара хьанхи, шоай сийлахьча бурув деттарий Іалаьмате боккха къахьегам. Уж ба геттара геологически хьалех кІоарга а тІехкІоарга а бурув а детташ лаьттан чекаш техкараш, кердача скважинашка балхаш дайтараш. ХІара шерра-шера 35—40 скважин болх бе йолайолийт бурув деттарашка, хІаьта царех даь даккъа зича кхо даккъа — 4 эзар метраа кІоаргагІа бурув теха я. Из бехкан долаш тІа-тІа дукхагІа хул кІеж етташ мехкдаьтта теле скважинаш. Вай доаккхача дерригача мехкдаьттах 90 процент кІеж еттача скважинашка луш да.

Укх шеро эгара лакхагІа темпаш дегІаух мехкдаьтта доаккхита «Октябрьнефтен», «Старогрознефтен» нефтепромыслови управленешка. Хьалхарча управлене 51, шолагІча управлене 34 процент совххарчул дуккагІа да укх шера доаккха мехкдаьтта.

Дика беркат доал укхала социалистически яхьах, къаьстта а цун лакхехьарча формах — коммунистически къахьегама коллективи ударники яха цІи яккхара яхье хьалина 1287 саг ва хІанз «Грознефть» объединене, цига болх беш болча наках 71 процент хул из.

Коммунистически къахьегам бахьанца лоаттаеча яхьах доала боккхе даьд бІаргагу опыт йолча мехкдаьттахочоа, болх дергтІа вІаштІехьбаккха ховш йолча Социалистически Къахьегама Турпала воа, Пагуса кулгалдеш йолча «Малгобекнефть» НПУ Ленина орцей лелаеча № 1 йолча нефтепромысла бахьах. Ер кІеслагІа шу да лелае хьакъ а долаш цу промысла коммунистически къахьегама коллектива яха цІи лелаю. Цу юкъагІа ворхІазза алсамдаьннал промысла доаккха мехкдаьтта, хІаьта продуктега дІабоа мах лоадама хІама ца эшшаш пхезза чухнаьхьа баьккхаб промысла коллективо.

Укх дезача дийнахьа цІераш яа лоа сона дика цамаьхал а йоалаш шоай балхе эшанеш массаза а кхоачаш а тІехкхоачаш а еш болча эгара толашагІа барий. Уж ба Старогрозненски бурув тохара конторе хьалха латта бурув детта мастераш М. Д. Олейниковл В. И. Улизьков, МалгІабихера Х. А. Хамурзиев А. С. Чертоев. Дукханешта боалаш ба дакшкера къонгаша дІа а эшаш белгаш деш хьабоагІа Слесаревгар. Мелова мехкдаьтта эгара хьалха кхрадаьрех цаІ а дІаяхача хана СССР Лакхехьарча Совета депутат хиннав а ва Степан Егорович. ХІана цІи хеза ва цун воІ Виктор, дешагІа волч бурув детта мастер. 6 эзар метрие дІакхоачаш кІоарга бурув деттара болх дика камьхал йоалаш беш ва из.

Даьхенга дІакхоачаш дола мехкдаьтта алсамдаккхара шоай низ а хьакъал а кхо ца деш къахьегаш ба мастераши операторащ М. В. Торий, Д. П. Бычков, П. И. Жврудиев, А. К. Разумный, А. И. Сергеев, М. Б. Магомадов, Хьаада Юсупов, Ф. И. Щербаков, К. Н. Брундасов, З. А. Гафаров, А. И. Дубинин, В. П. Косов, иштта дукха кхыбараш а.

Алхха «Грознефть» объединене болхлоша дездаь Іаш мехкдаьттахочун Ди. Шоай кулгашца лаьтта гІера «Іаьржа дошув» доаккхаш бараща цхьана цу дийнахьа вай белгалбоах геофизикаш а, иштта цІаккха а дер кІоргадеш боаща Къилбасеха Кавказе Іалмтохкама института Іалмхой болхлой а. Даьккха мехкдаьтта эшшача дІакхачийтара Іалаьмате чІоагІа къахьег РСФСР «Главнефтеснаб» Грозненски управлене коллективо. Дуккха а дика гІулакхаш карагІдаьннад магистральни газопроводай управлене. Карабулакски Вознесенски газоперерабатывающи заводай. Грозненски ремонтно-механически завода — коммунистически къахьегама предприяте, иштта кхыча предприятей коллективашта.

Цхьабакъда, дезача денощке а тІеркам тІаоа беза кхоачеш ца деш дисачоа, хІаьта уж шортта да мехкдаьтта доахачен газови промышленноста болхлой балхаца, укхаза биза пайда ийшабац шоншка йолаш йолча торонех.

Къаьстте хеаме да дІанз гІатта дола мехкдаьтта запаски хьал. Мехкдаьтта запасаш кІезигъалара бахьан да бурув деттара балхеш даиман тІехьадуцаш хилар. къаьстта а мехкдаьтта доллла моттигаш доаш бурув деттара балхаш.

Мехкдаьтта бахьанце лоаттабеча къовсаме керттердар бурув деттарг да, иха дош ний да, хІана аьлча алхха цуна гІолла хара хила йиш яц мехкдаьтта доллла моттигаш лохнага, итташ шерашка а кхоачам хургболаш мехкдаьтта керда запасаш хийтъелга. Цхьабакъда, укх пятилетках шерра - шера шоай планаш бехаза кхоачаш ца еш бус бурувдеттараш, 125 эзар хийна Іаш 3 шерен 8 беттан цар тохаза дисa бурув. Цунах лоадама хІама ца эшаш кІоаргагІчарех 30 скважина хул.

ХІана латт из гІулакх иштта ледарре? Бурув деттара балхаш вІаштІехьдахара дерггІа тІахьежам лоаттабац цхьацайолча моттигашка, къахьегама а технологически а дисциплина телхаеш моттигаш хийсу хІана а къаьсткъаьстача бурув деттарий бригадашка телхаю балхаш дара боацаш, балхаш харцахьа деш, аварешт хулаш моттигаш хул. Бурувдеттарашта эшшача тайпара гІо деш яц царна эша кхоачамаш лоаттаде декхарийла йола организацеш а. Ший ханнахьа цар турбаш а чуетташ йоа немент а, кхийола инструменташ а ца лоаттаяр бахьан долаш дела ханаш ух бурувдеттача бригадай болх сеца латташ.

Балхаш тІехьадусалга сихха дІа а даьккха, мехкдаьтта бахьанце лоаттабеча къовсаме хьалхарча мутІарашка отта беза республикера бурувдеттараш.

«Грозгазстрой» тресто лелаеш дола мехкдаьтта доаллача моттигашка гІирсаш хьалдара гІулакх ва латт. Цхьабакъда, къонача тресто дукха балхаш ду нефтегазови коммуникацеш хьалъеш, тІатІа алсамдул цо хьалду гІирсаш. Цхьабакъда хьалоекхаш лола мехкдаьтта селле сиха тІадеттадуш дикха дукхха а низ болашагІа хила еза гІирсидош хьалъю база из геттара сабаре дегІаухаш хиларах тереста наз дІакхачаш шийна тІадетта декхараш кхоачашде. Цудухьа мехкдаьттана хьауха дукха газ дІаиз факелех лезье йоаг, цунах пайда эцаш ир 60 процентал дукхагІа ац.

Геттара тІехьдаьннад Вознесенски газоперерабатывающи завод хьалъелга, 1971-ча шера болх бе йоладийта даьрдІа йола Іалаьмате боккха гІишло — Грозненски газоперерабатывающи завод хьалъяре балхаш а тІехдаьннад во дот, иштта бехкаьо йолаш дин а тІйца геттара доархІаме йола газопровод Бекной - Грозный хьал ца еш совлар а.

Уж Іалаьмате доккхий декхараш кхоачашдара шоай ерригa торонаш оаратІьехь еза республика мехкдаьттахоша.

Эгара хьалха да дезар а лоархІаме дар а да лаьхехьа вай дийна кхоачамбоацараш геттара сиха дІадоахилга.

1969 шу — пятилетка дуьлагІаш — чакхдиле дукха ха йисина яц а В. И. Ленин ваь 100 шу дузача ден сийна тІакІца социалистически декхараш а кхоачашделга Іалашдаран пятилетка ханал хьалха йистекхдаран керда мул даца кийчлуш я Нохч - ГІалгІайчен мехкдаьтта доаккхен газови промышленноста йоккха коллектив.

П. ТОНКОНОГОВ,
КПСС Нохч - ГІалгІай обкоме мехкдаьттан химически промышленноста отдела заведующи.

Ха во деттар дийне массаза а шоай ставкашта - кечанкашта, скважиней насосашта дика доал ду «Старогрознефть» НПУ вокхагІвоача оператора Гак Петра, оператора - коммуниста Иссакина Натална. Шоаш хьенара къахьегаш совгІа шоай балха опыт дІалу цар керда балха баьхача болхлоша а.

Сурта тІа: оператор Н. Иссакина, П. Гак скважина арматурага хьожаш ба.

Д. Васильева сурт.

«ІАЬРЖА ДОШУВ» СОВДОАХАШ

«Горскнефть» НПУ мехкдаьттахоша мехкдаьтта промышленность сахагІа дегІайоалаяра шоай хьинар кхолаш. «Горскнефть» мехкдаьтта промыслови управлене мехкдаьтта даккха доладича дена даьккха «Іаьржа дошув» 13 миллион тонн а. Къаьстта дикача къахьегама толамаша наккъайоаІа тха управлене коллектив мехкдаьттахой дезача цІейна. Укх шера дІабахача борхІ бетта даьккха мехкдаьтта сохьа цу муьхъ даьккхачул 23 процент дукхагІа да. Планал совгІа укх шерас 30 эзар тонн мехкдаьтта даьккхад, къахьегама вослрое дІахьара план 1,6 процент тІехкхоачашъяьй. Хьадоаккхача мехкдаьттага, лаьага дІабола мах лохбарах, дукха рационализаторски предложенеш производствана юкъехахьарах, организационно-технически мероприятеш чаккхьадарах укх шера пачхаьалкхена планах даьрхІачул совгІа баь пайда 497 эзар сом да.

ХІаьзлехьа шин шу дІадалехьа «Горскнефть» НПУ хьадоаккха мехкдаьтта 25—30 процент дукхагІа хургда. Цу даьке хьинар кхе ца деш къахьег - управлене коллективо. Мехкдаьтта тохкача, скважинашта эксплуатаци яча, бурув тохача балха юкъе хІара шера дукхагІа кхуьх керда техника, технологи. Тха района мехкдаьттахоша чІоагІа къахьийтад мехкдаьттен гази цхьана дІадахийтара балха тІа. Итташ километраш трубопроводаш ехийт, хьалхьа центральни трапни установка. ШолагІча мехкдаьтта промысле укх шера духхьашха чаккхьаьккхай мехкдаьтта мелвадхара йола автоматически мероприяти, иштта кхы дукхаа дерш а.

КарагІдаьнначох кхоачамбаь Іеш оамал яц тха мехкдаьттахой. Хьадоаккха мехкдаьттен газа дукхагІа хилийтара пахаддаш мердаргаш производствана юкъекхуь, ирийоахаш толю скважинашта эксплуатаци яра, бурув тахтара технологи. Къаьстта дикъ къахьегарна белгалбаьннаб мехкдаьтта доаха мастераш А. В. Лунин, А. Н. Чурилов, операторащ В. К. Лукьянов, Х. Хамидов, В. П. Тарасен, Х. Басханов, Е. Смирнова, Н. Боплауров, К. Данилов, Г. Жуковская, кхыбараш. Цар массаза а тІехкхоачашъю шоай сменни нормаш.

Г. ПРИСТАНСКИЙ,
«Горскнефть» НПУ керттера геолог.

Лаьттан кІоалхарча скважинашта ремонт яра болх дикха кхоачашбу «Старогрозненефть» НПУ шолагІча промыслера ремонтникий кхоалагІча бригада. Цу бригадана керте латтача Солнышкин Дмитре дика вІаштІехьбаьккхаб ремонт яра болх. Цудухьа массаза а 120 — 125 процент кхоачашъю цо сменни нормаш. Иштта къахьегама дика бовх берца белгалвьннина ва скважинашта лаьттан кІалхе ремонт ю оператор А. Иссакин.

Сурта тІа: (аьрдехьара аьттехье) мастер Д. Солнышкин оператор А. Иссакин бола беш ба.

Д. Васильева сурт.

ПЛАНАЛ СОВГІА

Ленински къахьегама вахте латта «Октябрьнефть» НПУ «Гойт-Корта» промысла коммунистически къахьегама цІи лелаю коллектив айленпача хьинарца къахьегаш, дакха толамаш доаьш наккъайоагІа шоай цІейна. «Іаьржа дошув» даккхара августа бетта план 111,2 процент кхоачашъяьй промысла болхлоша. Лаьттан ченашкара планал совгІа даьккха мехкдаьтта 2960 тонн я.

Лакхарча толамашца дІабоалабаьб сентябрь бутт а. Денна бусс планах доагІачул совгІа 100 тонн кхоача доагор довкх цар. 3,7 процент лакхъеннай къахьегама вастрле а. Хьадеаккхача мехкдаьттага дІабоаза мах 22 процент лохбаьб. На бахьан долаш итташ эзараш сома маьхк средстваш кхое йиш хиннай. Уж толамаш баха вІаштІехьдаьлар мехкдаьттадой технологически хьал тоа а дерригІача режимах скважинашка болх бейтарах. Ер шу доладелча дена ерригаш а 50 совгІа технологически мероприяти балха юкъейнчай мехкдаьттахоша. Цар хьадоаккха мехкдаьтта дукхагІа хилийтарал совгІа болх а дика аттача баьккхаб. Белгалбаха боагІа рационализатораш - операторащ ян. Гуниев, Мартынюк, Магомедов, Бутаев. Данч керадаргаш балха юкъехуьх цар.

Г. КУНЬЛЯНОВ.

Дикача къахьегама толамашца наккъабоагІа шоай цІейна Черниговщина мехкдаьттахой. Ер шу доладелча дена планах даьрхІачул совгІа даьккхад 36 эзар тонн мохкдаьтта, 430 тонн ковчъяь газ, 896 эзар кубически метр мехкдаьттеца хьийоагІа газ.

ХІана Украина дерриге доаккхача мехкдаьттах ах мехкдаьтта доакх Черниговски областе.

«Черниговнефтегаз» объединена Прилукско - Леляковски мехкдаьтта промышленни управлене болхлоша шолагІа квартале наьха къахьегама толамаш дахарах СССР-а мехкдаьтта доаккхача промышленноста коллеги мехкдаьттан химически промышленноста болхлой профсоюза ЦК-а царна кера тела ЦІе байракх хьожайир цунна.

Сурта тІа: Прилукски газохранилище дийнахь а бус - а ковчъяьча газаца хьалъюзаш я машинаьнга цистернаш.

Ю. Олейника сурт.

ТАСС фотохроника.

ИШТТА Я ЦУН ОАМАЛ

Лаьттан ченаш техкараш. Каст-каста хоар уж дешаш Іалихана бурувдеттачун гІонча гонзал Іомаеш технически училище деша вагІача хана. Ше буровой болх баь беш а бокхагІболча воккъостама дукхарех лаьттан кІалхара мехкдаьтта доаккхарий гонзал сийлахь йоашта хоарг цунна.

Халонаш дукха нийсагургья хьа наькъа тІа, кхьачаьа деша аттагІа хургдар хьона, — ахаш хабараш дуьнар. Бакъда Іалихан вацар халонех къехкаш. Боккъал безамца Іомаш цо ше дерза гонзал.

Иштта дІадахар шу. Училище чаккхьаьккхача Иазранерча дІанигача сага йе йоалл доаваш поролаш тахка баккхе душ йола свидетельство. ХІана а тІехьа дагарлаш Чилаев Іалихана шийэгара хьалхара балха ди. Воккхий веш вар из, цхьабакъда, балхах воархІавергвий-теш ца, ахача уйлаш сатем боабаьбар.

№ 815 йолча скважина бурув тохаш бар Іалихан кхаьчача бригада чIенаш. На яр маркхал чу па байтара бурувдеттарашта шІенхаштта къовсам лоаттабу ха. Деша вагІача хана дена из дулаче гІулакх довзаш волча Іалихана а хІара метр проходка бахьан доллаш лара къовсам лоаттабу. Дукха ха яладеха балханара бедаш дейтара - деша сопбувача дІанисача сагах бурувдеттачун хьалхара гІонча шу. Иштта толаме къахьегаш вола къона болхло Советски Эскаре гІулакх де вус.

— Кхы буровой юха воагІе тамаш а Іалихан, — ахаш дунар болхлоша. Бакъда бицбенна хиннабацар Іалихана шийбола а воккъестий а. Шоай гІулакхех, ладарех хьице ладе сига ахаш вьхаташ ухар коллективе.

Ха чакх а яьча цІакхаьчар сапте. Ха дІа ца йохийташ хьалзла ше болх баьча коллективе воагІа из. Бурув деттача контора кулгалхоша декхаршца дика лоархІавеш вола Іалихан «Грознефть» деширa-курсени комбинате хьажаву. Цига а ший моттиг дІалоац цо. Комбинатa дикагІа дешаш барий яІераш тІайолча сийлея Доска тІа бІаре тІаоттача хІаза а тІехь хьалтеха доала Чилаева сурт.

Ер кхо шу да бурувдеттарий смена кулгалдеш Іалихан вола. Шин тохкача скважина бурув тохача даккъа лаьцад цо, хьагойтад ше бехкоацца вола кулгалхе волга. Балха технологи тІехдика йовзача Іалихана безамца дІалу гонзал шийна воккъостанте, ешача воккъостал ду. 6 эзар метр проектни кІоарга № 902 йолча скважина бурув тохаш ва из хІанз. Авари ца еш уж балхаш дІадахьара дикагІбахча балхлоех вІашагІъеллача бригада юкъе вагар Іалихан а. Къаьнарча юрсан тІоанашта бурув тохар цунна дукхахача шерашка дехз дагалаьтар хар.

Хьалхашка эгта декхараш дика кхетадеш цхьа барт бола коллективе а буровой вІашагІкхийттар. Ханал хьалха, 18-ча августе, бурув тохара шера зааа кхоачашьяь бригадо. На кхоачашъяча дукха лаьа лаьцар геолого-технически наряди яххача тайпара бурувдеттача Чилаев Іалихана сменаш.

— Сатем боацаш оамал я тха Іалихана, — йоах бурувдеттачун гІонча Савицкий Руслана. Буровой кхоачашхилалцц цементе, е кхийола материалаш ца кхача сагота хьоза из. Мастераца цхьана конторе а вахе уж ца хилар бахьанаш тохи.

Шийн вахта салеІаш йолча хана а, каст-каста бІаргаго йиш я конторе Іалихан. Профсоюзни группа культурно-массови сектора кулгалхо ва из. Дукха къахьег цо бурувдеттарашка дикагІа салаІийтара.

Дукха ха дІайоаккх мехкдаьтта техникуме деша вагІаро. Балхара цІакхоачашшехьа деша Іохов къона бурувдеттар. ХІана йиьлагІча курса студент ва из. Гаьнз ца лоадаш хьацаргйола ха, гуддуьха къаьстта дукхагІа тергам тІабахийтаа деша дезаш хул Іалихан укх тІеххьарча хана.

Балха тІа дика толамаш а доакхаш, къахьегарах вай республика Лакхехьарча Совета Президиума Сийлен грамота еннай цунна. Цул совгІа коммунистически къахьегама ударник а ва. Дукха ха йоацаш конторе хиннача партийни собране партийни бюро хержав Іалихан. Иштта къахьегаш а вахаш а ва цу пятилетка план кхоачашъяра дакхар керттерча декхарех лоархІачарех цаІ Чилаев Іалихан.

В. ТАГУРОВ.

Навкъост Хо Ши Мин кхалхар

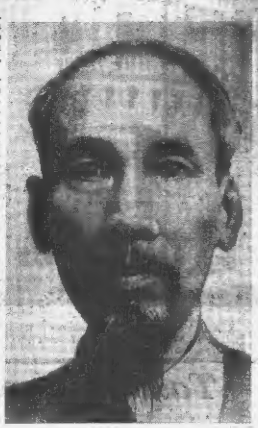

ХАНОЙ, 4 сентябрь. (ТАСС). Тахан Іуьйрана арахецкхой новкъост Хо Ши Мин валарах лаьцна лаьрхІа йола коммюнике. Коммюнике тІе йоах:

«Вьетнама къахьегамхой Парте Центральни Комитето, Вьетнама Демократически Республика Къаман собране Массазарча комитето, Вьетнама Демократически Республика Министрий Совето, Вьетнама Даьхен фронта Центральни Комитета Президиумо чІоагІа хала а хеташ дІахойт вай ерригача партеген дерригача вьетнамски халкъаген новкъост Хо Ши Мин. Вьетнама къахьегамхой Парте Центральни Комитета Председатель, Вьетнама Демократически Республика Президент, 1969 шера 3 сентябре 9 сахьатэ 47 минути яьлча ший 79 шу долаш шІаьхха дега дазар хиина валар.

Президент Хо Ши Мин пачхьалкхени ерригача хана вай партен пачхьалкхени кулгалхой дийцаахь а бус а цуьна юхе хилар, из верзавара мел эшар долаш, ерригача средстваех пайда эца йиш йолаш болча, йоккха квалификаци йолча профессорийн лорийн коллективах тайша хилар цуь. ГІулакх, Президент Хо Ши Мин верзавара де йиш мел яр дар, бакъда из воккха хиларахи лалар хала хиларахи шІаьхар вакхха маганвар.

Президент Хо Ши Мин вай вьетнамски болхлой классен ерригама мехкен гІоралшна дукха беза баьча вар. Дерригa ший вахар дІаделар цо революцена, халкъа, даьхена тешаме гІулакх дара. Цо дІайийр Индокитае Коммунистически парти, хІинa йола Вьетнама къахьегамхой Парти, хьайир Къама вІашагІхоттта фронти. Вьетнама халкъа эскари, вІаштІехьаькхар августовски революци, кот а яьккхар, хьайир Вьетнама Демократически Республика. ДІаяхала хана из керте лаьттар французски колонизаторашта духьал тІом беш хиннача вай халкъа, хІинa цо хьалхе лелайора КъулбеІнен Вьетнам мукъаяккха лерхІаш, Къилбиседе лорве а мохк юхавІашагІтохара новкъа довла а дагахьа США империалисташта духьал вай бечa тІемa. Цо, хьалхе а лелаеш ший доли коталонаш яьхар къам ший доІаме хилара, халкъа демократи, социализм бахкоп лоаттабеча къовсаме.

Президент Хо Ши Мин вар лунен халкъашта юкъерча коммунистически болаше гІоралшна вола, декал вола къовсамхой шоай доІаме а кортмукъа а халора тІехь къовсам лоаттабеча дунен мехкий доттагІен.

50 шера сонгІа болча хана Президента Хо Ши Мина пІа, цун гІоралшна дика гІулакхаш, революционни дог айхха дуззадейна хилар вьетнамски халкъа кахарней къовсамех. Цун халар вай нартенен халкъо хиина ІалаьмaтӀ доккха зе да.

Президент Хо Ши Мин валарах вайга кхаьча гІайгІен вай — из лоархІош хилари белгалдоаккхаш Вьетнама къахьегамхой Парте Центральни Комитето, Къаман собране Массазарча Комитето, Вьетнама Демократически Республика Министрий Совето, Вьетнама Даьхен фронта Центральни Комитета Президиумо лаьрхІа кхьане пачо заседане тІайицар е дийцареш.

1. Вай воккха кхера торжественни йола церемониал а лоаттаеш Президент Хо Ши Мин пачхьалкхено дІаволлилга вІаштІехьалкхар.

2. Вай ерригача парте, дерригача вай тІема низаша, Вьетнама халкъа Президент Хо Ши Мин валарах вархІ дийнахь, 1969 шера 4 сентябре дена 10 сентябре кхачалца тахьет лоаттадерга.

3. Вьетнама къахьегамхой Парте Центральни Комитето, Къаман собране Массазарча комитето, Вьетнама Министрий Совето, Вьетнама Даьхен фронта Центральни Комитета Президиумо Президентах Хо Ши Минах къастам йола торжественни церемони ергья.

4. Президент Хо Ши Мин пачхьалкхено дІаволлара йола комисси вІашагІтохаш я парте, пачхьалкхен, Вьетнама Даьхен фронта, кхыча дукха вах юкъе болча организацей лакхерча кулгалхоша лакъа а лоапаш.

ГІайгІаерча укх деношка Вьетнама къахьегамхой Парте Центральни Комитет, Къаман собране Массазарча комитето, Вьетнама Министрий Совет, Вьетнама Даьхен фронта Президиумо вай ерригача партега тІема низашка, халкъага кхайк из гІайгІа революционни гІулакхаш дах дІаоттадара, барт цхьоагІо чІоагІъяра, ерригa вай доІам а хиа а США агрессерез котдоалара, вай мохка КъулбеІнe мукъаяккхара, Къилбаседе социализм толамца дьахьера тІехьа лоаттабеча къовсама сийлахь — доккхача гІулакха дІадалара тІахьехаш, цу тайпара махкар беза, вай йола, ший доІамерa демократически, толлуш йолa ца бола Вьетнам тьае Президента Хо Ши Мина сийрда дагадовлар кхочаш а деш.

Сийлахь воккхача Президента Хо Ши Мина цІен уйлен цаьм вай дегашка яхаргья! Цун революционни гІулакх шеко йоацаш дІахо а хьоргда, кхза кот а доакхаргда!»

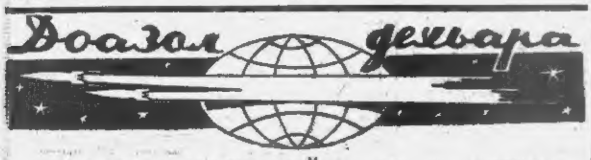

ВЬЕТНАМА КЪАХЬЕГАМХОЙ ПАРТЕ ЦК ПЛЕНУМ

ХАНОЙ, 4 сентябрь. (ТАСС). Вьетнамски информационни агентства беча хоамах. Вьетнама къахьегамхой Парте Центральни Комитете Председатель, Президент новкъост Хо Ши Мин веннавул тІехьагІа 8 сентябре лаьрхІа йолча пленарни заседане вІашагІкхийттар Вьетнама къахьегамхой Парте Центральни Комитет.

Пленуме тІайийцар новкъост Хо Ши Мин дІачахьалкхено дІаволларгхиларах йола решени, хІаьта иштта парте хьалхе лелачен мугІарегІа болчен дерригача членашка, мехка тІема низий командни мугІаречен составага, дерригача халкъага дахь кхайкхарал тІа а яьцар.

Делкъел тІехьагІа Вьетнама къахьегамхой Парте Центральни Комитета, ДРВ Къаман собране Массазарча комитета, ДРВ Министрий Совета, Вьетнама Даьхен фронта Центральни Комитета Президиума цхьана йола заседани хилар, яхаш хоам бу ВИА-с.

Новкъост Хо Ши Мин валарах хоам беш заседане къамаьл дир ПТВ ЦК Политбюро член, ДРВ Премьер - Министра Фам Ван Донга, заседане решени йир новкъост Хо Ши Мин валарах йола лаьрхІа коммюнике арахеккха, хІаьта иштта из дІаволлара пачхьалкхен комисси вІашагІтоха а.

ДРВ-ТІАРА ЧУЯЙТАЙ

ХАНОЙ. (ТАСС). Вьетнама халкъа эскара зенитчикаша чуяйтай ДРВ Нохе яхача провинце тІехьа хиннa пилот тІаьхьлаце американски развадывательни самолет, яхаш хоам бу Вьетнамски информационни агентства.

ПРОВОКАЦЕШ ДІАХО А ЕШ Я

АММАН, 1 сентябрь. (ТАСС). Селхан Іуйра израильски военашко юха а йохкийр тІом социятарах аь хиина соглашени, Иордан яхача хин къилбаседа оагІорахьарча иорданиски эскара позицента йоккхий топаши пулеметаши а йийтта. Цунах хоам бир иорданиски эскара командованиналo. Иорданиски артиллере юха тІом бь йохкийр моастагІчо тІом хьабеш хьаьв моттигаш. Из тІом берах иорданиски тІема низашта хиина зе дац.

90 минут яьлча тІаьхьа израильски оагІоро кхы а провокаци йир. Израильски реактивни шиъ самолето оаккхарий хьисане тІом бир Адасие яхача иорданиски юрта. Сигаларча пиратага пулеметаши напалмаши бомбаши йийттар мехкие бахача хаха, Иорданиски зенитни артиллере ида духьал тІом бь лелайир тІаьхьа хиина самоталаш.

СИХХА ХЬАЛЪЮ ШКОЛАШ

БЕРЛИН. (АПН — Панорама ГДР). ХІара пр 720 дешархочо лаьрхІа а йолаш шерра-шерa массеха школа хьалъю республика столице. Шортта сердал чуйоаІаш классаш я, оборудованейа дика Іалашьяь йола химе, физика, биологе занятешта лаьрхІа кабинеташ я, музыкальни художествени кхетам балара залаш а я цу школашка. Церех совнагІа, хІара школе я меттай кабинети мастерскеши. Спорта занятеш ю гимнастически залеи спортивни майда тІен. Каркасех хьалдетта я школай цІенош. Яйга болата конструкцеш юкъе йолаярах тоpo хилар цІенош сихагІа хьалдадахa.

ХІаиз духьа ха йоацаш немецкий архитекторашо, кийчьяй кердача типах дола школай цІенош хьалдара проект. Цу цІеношка боккхий барт а занятеш е йиш хургйолаш я классаш. ХІаране чу хургья йоккха библиотека, актови зал, яек ду бассейн.

Йоахим НЕЛЬТЕ,
немецкий журналист.

ДУХЬАЛЕН БЕЛГАЛО

ВАШИНГТОН. (ТАСС). Вьетнаме латтачо цІеше ше духьал хилар дІахайта шийна теха веннав 15 шу чахь доаца эІамигасаг Грег Роджерс. Капитоле дІачуводача лагІаш тІа корадаьд цун дакъа. «Вьетнаме цах боабеш хилара духьал хилар кхайкадора», аьнна полице викало, дакъа юхе йилдача кахьата тІа.

«ДУНЕ» КИСА ЧУ

ПРАГА. (АПН — Прагопресс). Указза йоккха йоацаший цахаралгІа арахийна йола «Кисе лежа кчаен атлас». 1969-ча шера хоно Пражски картографически издательства 850 эзар экземпляр арахийцай Чехословаке а иштта доазол арахьа тамашие кукха цах дІенаш йола из пособи. Дерригача дунен къаьст-къаьстача пайконий физически а политически а карташ, мехкаш а йоккхий гоpoдаш а йовзийташ йола материалаш, пачхьалкхен байракхий кулаш, лоархІамегІара статистически дешеш вІашагІтехай цу атласашка.

Шерагара шерага алендасал «Дуне — киса чу» яха атлас наха хьаш хилар. ХІаиз дукха ха йоацаш из атлас дукхалашка арахьар яхоший меттала а.

Мартински района Склабина яха юрт (ЧССР). Советски партизанешта новкъостеп дарахи юкъарча моастагІчов — немецко-фашистски ГІаьрахошта духьала лоаттебаьча къовсаме доккха дакъа пацерахи 1969 шера 27 августерча УказагІа СССР Лакхехьарча Совета Президиумо 1-ча степеча Дай - Мехка тІема орден енай Склабина яхача юрта.

ЧТК — ТАСС телефото.

Новолипецки металлургически заводе болх бе йолайийта кхачьеш я шера оагІув бола прокатни стан — «2000», дІаьта из эксплуатаце дІаяхарна чакйоал металлургически производство ерригa цикл. Стан болх бе йолайийтача заводо арахецаш йола болата сийбаш кийсъе кхыча предприятешка кхаьайта езаргьяц. Цу стане мехка хІара шера вурайтта миллион сом ахча кходерга. Арахецача материалий дукхалген низаген диллача «2000» станага кхоачаргйолаш кхы цхьаьхха яц мехка.

Болх бе йолалийтара тІехьера балхаш деш латт хІанз.

Сурта тІа: «2000» стана керттерча корпуса участкехьа.

В. Кожевникова сурт.
ТАСС фотохроника.

ИРАЗ ХИЛДА ШУН, НОАНОЙ-ТУРПАЛАШ

1969 шера 29 августерча Указаца СССР Лакхехьарча Совета Президиумо «Мать-героиня» яха ордена СССР Лакхехьарча Совето Президиума грамотен дІакара е луш «Мать-героиня» яха сийлахьа цІи ениай Нохч-ГІалгІай АССР-ерча итт а кхы дукхагІа а бераш дайчен хьалкхедайчен ноанашта:

Абдуразакова Жансарена — цІен-нанна, Наурски район.

Асабаева Тумишана — цІен-нанна, Шаьла района ЭІамига АтагІе.

Джабагиева Іесиха Маддана — цІен-нанна, Наьсрен района Наьсар-Керте.

Джабраилова Томарена — цІен-нанна, Шаьла района ЭІамига АтагІе.

Добриева ИбрахІама Айзеда — цІен-нанна, Наьсарен района Пхьилекъоней-Юрт.

Загаева Курбикана — цІен-нанна, Шаьла района Аллерой юрт.

Закаева Минзана — цІен-нанна, Шаьла района Аллерой юрт.

Исаева Матена — цІен-нанна, Урус-Мартана района Мартан-Чу яха юрт.

Оздоева Бексолта Лейлайна — цІен-нанна, Сунженски района Мужече.

Товсултанова Гузина — цІен-нанна, Надтеречни район.

Уцхаева Минтепа — цІен-нанна, Шаьла района Курчалой.

Умаева Малкана — болхлочоа, Гудермесски район.

Хамзатова Лида Хамзатовнана — болхлочоа, Сунженски район.

Хамчиева Байсара Дебахина — цІен-нанна, МалгІобика района Советское яха юрт.

Шахмерзаева Аймани Шедвенана — цІен-нанна, Шаьла района Шаьле.

Юсупова Валаепа — цІен-нанна, Шаьла района Серженш-Юрт.

ОАХА ЯЗДАЬЧУН ЛЕРАГІА

Иштта корта болаш ер «Сердало» газета 1969 шера 21 августа араьннача номер тІа копатеха корреспонденци. Цу тІа белгалдоахар Гудермесски района «Дружба» яхача совхозе довнъар кийчдарца дуззадейна кхоачанбоацараш. Цу хьажъехьа Гудермесски районни производственни юртбоахана управление начальник А. Еркалаева тхога хоам бу: «Дружба» яхача совхозе силос кийчъяра план 8000 тонн йолча 7000 тонн кийчъяй, хІаьта ерригa из кийчъе вархІ 10000 тонн, вешта аьлча планага дилача 125 процент.

Кийбайнаша болх бу групповой методах, хІана аьлча хьакхІаш кхачара хамаш тайп-тайпара я.

Баьца шуар лелах 60 тонн кийчбе безача хІанзле кийчбай 30 тонн.

Мокха довтьар, баьца шуар, силос кийчъелга дІаха хьеш да.

ДІаяхача замах юхедисача воча гІулакхашца—лира къовсам

ХАЛКЪО БАРТ БЕ БЕЗА

Дукха ха йоацаш ерригача гІалгІай мехка дІехезар урдув кІезигдеши ширача замах юхедиса кхьдола гІулакхаш къовстадеши бола соцам баьб Аьлти-Юрта мурдаша вІашагІа а кхийтта, аьнна.

Уж мурдаш вІашагІкхетаргахи цар яьча решенеки лаьца кІезига дийцадац вай газеташ тІа, хІаьта, гучох, вІашагІкхийтта гІулакхаш гучадоахаш дола къамаьлаш дІало а хила тарлу.

Мурдаш бокъо йоацаш вІашагІкхийтта хилар, халкъа бакъахое хета хІамаш цар цига дийцараш ца хилар кІанз массенена а хоеш да. Цхьабакъда, малагІча бакъенагІа уж вІашагІкхийттеб, цар пийрхІар фуд хейча бакъахье да. Уж бахьанаш, бахьдар аьнча, цІенахошта, халкъа вахаре кІоаргга оелаш хийца хиннад, хІана аьнча чета дацара мурдий тоабей мца хургбецар мерде «закона» тІаьце.

«Мурдаша законаш теккадаре духьала» аьнна «Сердало» газета тІа араьннача статьях лаьца шоаш аьльча дукхача корреспонденцешна авторашо кийса белгалдоахар, советски законаш ардаувле доладеннача юкъе денз пхьа лекиеген урдув доахиллги халкъа дутъэпаре гІулакхаш да аьнна хьакхайкадаь хилар. ХІаьта а, формальчо из бакъдаь хьетІа а кийца, вай мехкарча цхьадолча халкъаша, цу дакъе нохчаша а гІалгІаша а, доккхача дакъе уж арзьчин прузилеш кІанзалца лелаьа, уж законегІа я аьнна цьекхайкаь шоазткье итт шу соагІа хе аьнна е а.

Гучох — бекъдар дІакхайкаар цкъа гІулакх да, из мецка сексезам чу дуждар духьа къовсам лоаттабар кхы гІулакх да.

Войне дика бовзеш ба, масала, тІаьнаш ділийтаре вІашагІъелдача комиссе бах бокхба болх. Цхьабакъда, войне довзеш цхьанна хІама а дац мехка хьалхашка кулгец а лийца тоам бахьа наха тІеІьагІа, хьайлагІа Іадата Іаьделагіа ахча а яйдеш цІаьнза юха Іаьенаш дуташ моттиган хиннай, цунах бокъонца бола мешар а лоархІаш. ХІаьта цу гІулакхашта духьала цхьаьнха тайпа къовсам лоаттабьбац.

Войне массане а дика ховь, советски законаш кхочашдаре гІулакхе хьокхам тепе безереш, кхетамо бола нах, нерда мел дола хІама чекхдала дезареш — коммунисташ комсомольцаш болга. ХІаьта войне юкъе дукха бий ухказа вай во могадеш дола Іедатеш бьтера дІахайсе нах! Парте членаш» комсомольцаш дукха бий шоай мехкарий, йиннарий мьерe ахийта, а къонгашта нестий кхуьле бийзача, урдув ца дреакхаш е ца луш Іийне! Цунга хьожаш саг вий! Соне тетачое, урдув дІадоакхер духьа лоттабу къовсам алхха агитаци пропагандеи яра совастеашца лоттабь цо Іеш, советски законаш эггара хьалхарча воІаше коммунистийи комсомольцийн дезлоашка кхочеш мишта ду зерца а лоаттабо беза. Ширача замах юхедиса зуламе гІулакхаш дІехховсилга царгера хьадеха йиш йолаш декхарийлен да вэй.

Урдув дехаре керттера бахьан да, негахьа санна рузкъа дІа цо доахийташ эІамигача сагега йоІ кхаьчача, дІахо цхьана бедаш цар бокхача кеиз эІамигача саго из терказьергахц «мах боацеш» из айтайий хьо ехеш цуьна тІахбеттаеш дергда аьнча кетор. Шийна лайча, из хург мo дий сона аьнна кхера ца везош, из эхиаэс тарлу эІамигача саго, йоах цар.

Бакъда. Уж тайпа хІамаш хиина моттигаш я. ТІаккха, кхалсаг йоткар-зьар чІоагІдара безназлo хила йиш йий цунаа!

Шийна ца везача эІамигача сагега, ший кхеп ше юкъе лаьрхІа саг бокъонца вайзачул тІехьагІа мара мьерe яха веза йоІ. ТІаккха мара деза дог дац цуна шийца дика гІулакхаш леладергхиларга ший везар мро долие хургхиларга а.

Сий доацача саго массаза а бахьан корадоагІаргда сесаг йита. ХІаьта мегаргболче саго ший сесага сий лергда из йоалтеш дайнача ахчен духьа а ца деш, ший цуниеоа безам бахьан долош.

Таханарча дийнахь гІалгІай къамана юкъьэра эггара вогІа дола ширча замх юхедиса гІулакхаш да пхьа лахари урдув дахери. Тешаме ала йиш йолаш да, дерригa вай къам цу зуламеча гІулакхашта духьала да аьнна. Царех зулам долеш хилар массане а кхетадг. Цхьабакъда, уж дІадаха дезаэ кхоачаш, къонахчоп долаш ерригеш а бац. Цаl шолагІчоа бІарзьеш, хІаьта эггара къалха шийгара юхь дІайоаш карагІдалац цхьаннена а.

Из зулам дІадоаха дезе за хьетІаьтта дукха ха я. Юкъвеца дукхача гІалгІашта мегаргболаш хІане кийттабер саг йоалаеш доаду ахча кхо эзар а нахьметтал пхи эзар а сомагара цкъа эзар сомега кхоачаш поалеш Аьлти-Юрта вІашагІкхийтача мурдаша баь «соцам»! Хийттабор. укх тІехьарча заме саг йоалеш дІадахийта деза ахча дукхача кагийча наха лов ца луш, вІашагІтоха низ ца кхоачаш доленда. Цу бахьанех дукхаа ца дІахачул тІехьегІа мара вІашагІъьдалец вай саг йоалеш.

МалагІа да ший йоІа зе мар е шийна во нийц а, вешта аьнча хьоал дер, кхаэш нийдео, хІамаш лечкъаер ниЙсвелча дика зетар! ТІаккха, эІамигача саго мичера дахьаргда саг боалеш хийча из эзар сом! ХІаьта устІдес уйлаш мегаций шийна хьетела ахча нийцa мичера ух-хьогІ аьнна!

Цун уйла яц, из хьетІаухача моттигий шийна бола боацендаь, йоІ мах боацаш мьерe яхийтай аьнна нега шийх эр ца хилча ше сагота воацендаь. Нахьа йовхерах ялер из.

Массане а иштта деш хьадеш а хІана иштта деш а да из.

Со дог тийша ва! Негахьа санна вай партийни советски кулгалхоша дерригача къаман винхалаш вІашэгІа а теха, урдохи пхьа лехаргхи дова советски законаш цІачкха дІадовзийтаре, нейцийгра доаха урдуеи кхийола хІамеши соцаяра хьакъехьа массане юкъара, дерригача халкъа барт вІаштІехьбаргхиларех, негахьа санна пхьа лехилга цхьан ханна дитара кхакъохьа дерригача халкъа юкъара барт вІаштІехьбаьлча — цул тІехьагІа негахьча сага безам хургбоацар а из лоархІа а вергІацар массане цхьана вІаштІехьдоаккхачоа, юкъа баьча соцаме, массанена а хетачоа духьалаьла.

Аьлти-Юрта вІашагІкхийттача мурдаша баьча соцамаш лаьца дукхача нахаца къамаьлаш де дийзад са. Цо мок дуйхха а духьагІа бараш кхетадаш хиннад шоаш вІашагІкхетача зене цига гІоттадеьна дешаех цхьанкха а къовстаде шоай низ кхоачаргбоацилга.

Урдув дІадоаккхилга оттаде деза метта, цига къахтайкадеьд мехкарий «мах» покбелга, саг вийнача зуламхочун юхьІаьржьяра меттел цига соцам баьб ца хоеш саг вийна мьерe ший беригача дезалца хайлак кургІоалеш, хІана аьнча цо мичера дахьаргда пхьана дала 5 эзар сом ахча. Цу тайпара къаьа гІулакх вай халкъа юкъе цІаккха хиннадац. Иштта соцам баьб саг йоагІача-йодача хула санкъердам дІабакхиа, кхалнах таьзете ца хийташ соцабе аьнна а иштта кхы дІахо а. Лоацца аьнча цу «соцамашкара» хьакъьаца а доліш хІама кордендац халкъа.

Цхьабакъда, массане а церца чІоагІа хьашт хилaрo хьехьокх кхелсаг. Лоткаон эцери санна доле эхьа гІулакх а саг вийнача мьерачоа шолшкера суд елга а цІендеь дІадоаккхаш дола советски законаш чакхдаха деза ка хьаьтта хила.

Массанена а гоемденнен ширдаьнией керттера гІулакхаш массане а цхьан ханна дІадахарах дола дош бокъонца уйла а яь, нийде даза.

Советски законаши принципаши бокъонца чакхдаьхача мара корта болаш хІама хургдац из дош дуьарех.

Аьлти - Юрта вІашагІкхийттача мурдаша баьча соцамо духьала бокъонца бола дерригача калкъагара викалеш вІашагІтоха а урдув дахари пхьа лахари санна дола зуламе гІулакхаш дІадоахаргдола декхар цига тІаьце а деза вай.

Из мероприяти чакхьяккха эза халкъа ольмал цун дикагІа йола традицеш а ший кхелацен дІахорче бахавоцен дуззадеина дола соцамаш гІалгІай халкъо къаьстта лоархІамача хена дега а доалш тІайидаьи чакхдаьхеи хилар хьакьохкаш йола исторически опыт тарион а бш.

Идрис БАЗОРКИН,
писатель.

ПЕНТАГОНА ТАТА ДОАЦА ГЕРЗ

«Авантюрай политике дукха хьах хІалакбеш долча герза запасаш керттерча империалистически пачхьалкхенаш Іеаеш хилерца цхьанa вай дахарча империализмах дерригача дунена бола хьахьадаьннa лагга кхерам бу, дукха миллионаш болча нах аха вахаре, бІарччача халкъий вахаре бола кхерам бу».

(Л. И. БРЕЖНЕВ).

Ракетно - ядерни монополи цу герза хьалхехьа гІехкдалари шоех даьдача США-си НАТО гІолларча цаp союзникашеи тІагІертта хьа а ду, эргадоккхаш тоа а ду дукхa нах хІалакбеча герза кхидала тайпаш. Къаьстта аьнча биологически герз, е цунах оалаш махиллара, бактериологически герз (БО). БО хьадІараш Іоадарап дІоагІа духьал ба дерригача дуней тІара нах, хІана аьнча, «Сайенс джорнал» яхача журнала редактора Кларка яхачох, «химико - биологически герз — из дунеи тІа цаІ мера доаца дукхьал гражданска бола дукха нах хІалакбора хьалаь герз да». Цу герзах шерра пайда эцаро хІалакбергба бІарччача мехкашка беха нах.

Дукха бaха тeкхача Вьетнама эшттa шерра бььржаб химико-биологически тІом. Американски воеценно 1961 шера дена къайлагІа, хІаьта 1965 шера дена гучахьа герза кеха тайпаш, харца химически биологически герз а долаш, тахкара йола полигон яьй Вьетнамах, химико - биологически герз юкъедоаладаро хІалакбаьб иттаь бола вьетнамцаш, эггара хьалхарча аргІана бераш, кхаланах, боккхий нах а беш. ІалашмаІе дукха хьайбаш доадаьд, баьцоагІаш хІалак хьай. Ерригa хьайбаш пІендаь хІалакдаь нах баха моттигаш я. Гербицидаши дефолиантий юкъейоаладо баьан долаш хІалак хьй Іалеьмате боккхий пальмаши сонай гаьннийн беташ. Уж юхаметтаоттаpа 70 шу гарта ха эшаргья.

ВІашагІкхайттача Штаташка цхьа минута а социйташ биологически герз хьалдеш, эргадоккха тоадеш, керза тайпаш хьаде кийчдеш да. Из гучахьа бакъду цу гІулакха дІаухайтача яхчо. 1967 шера США цу гІулакхашка 35 миллион доллар дІадахийтача метта 1964 шера официальни дІадахийтар 300 миллион доллар. Белгалдоаккхта доагІа укх гІехьарча шерашка американски кепайоазоно уж даннеш воа ца йоахаш хилар. Цхьабакъда цу дакхехьа цІа яьккхача Кларка «Тата доаца герз» яхача книжка авторо яхачох, цу герзага США-с дІадоккхийт дукха нах боабеча цу герза тайпашка 600 миллион доллар.

Американцела йоацдинага я дукха бола нах, хьайбаш, баьцоагІаш хІалак ергйола тайп-тайпара биологически средстваш хьаеши тохкаши йола лаьрхІа Іалама - тохкаи центраш, полигонаш, опытни заводаш, КЭМП — Детрикерча керттерча американски биологически центре гІемагІулакха - микробаши, токсинаши юкъейоалладаро лоархІам мел ба хьожайт воазаш «йола тайп-тайпара специальность йола 4 эзар гаргга сотрудник ва.

Биологически герз тахкара програмнах дукха нах хІалакбеш йола тайп-тайпара средстваш леанха дерхІ. Боккхи терхам гІабоцийт, къаьстта аьнча, геттара хала, дукхагІа доача дакъе саг вуеш дола, сага дикъной лорнаша, воллагІча средстваша дарба ца дулу вецуа лазараш доарьжаду возбудителаш лахара. ХІаьта из лазар сагах кхийттилга ха геттара хата ца. Эргаьха тоаеш я чума, сибирски язва, туляремия, Ку-хоаш ях а кхидола а лазараш хьеду йовзаш йола бактериальни рикветсиозни возбудителаш.

Цу балхашка шерра пайда яйбу генетикана, аэробиологена, биохимена, кхыча Іалманта каргІдаьннарех Космос тахкар милитаристашта дагаллаттача агрессини гІулакхех ше къаьстта дола хІама дац. Масала, 1965 шера американски цхьан университетаца шин шера лаьрхІа контракт йир космосе пайда эца бактериологически герз юкъедоаладара лаькъе бахкаш дергдолаш.

БО хьакъехьарча американски балхий программа чакхйоалаш ца лазар хьадеш йола тайп-тайпара микроорганизмаш Іомаярца. Японска Іилмахоша цхьана шерра тохкаш да дукха тайп-тайпара дохьаджаши бактериальни токсинаши. Хоаш ма дий царех цхьараш хІаьзлача дохьаш доаллача хІамай токсичностал тІех нахан хьабаштен дола дохьаш доалаш хилар. Масал, США шерра тохкаш йолча ботулизма токсина миллиони дакъе саг вера кхоачам болаш да.

Бактериологически тІом бара юкъеэза из кийчлоала мехкаш я: Англи, ФРГ, Канада, Япони, Израиль, Испани, Таиланд, Къулбехьен-Африкански Союз. Инфекционни лазараш хьеден йолча бактериальни возбудителаши шерра болх бу, къаьстта аьнча, английски центре Портоне а. Кепайоазоно хоам бир цу центра сотрудник вола профессор Бекон мехкашта хьаьача чума яхача лазарах веннав аьнна.

Малхбузерча Германера ФРГ венача Іилмахочо Петраса хьахайта мехкалара ФРГ химически бактериологически герз хьадеш болх беш 85 институт, лаборатори, кхыйоаш Іилма-тохкама учреждени я.

Кепайоазоно яхачох, США-с, ФРГ-с, Израила бактериологически герза кхиа тайпаш Къулбехьен-Африкански Союзе тохкаш шерра балхага ду. США-на, Англена, Канадана юкъе кхаь оагІорахьара яь соглашени я химически биологически герз хьадара а лоазара а хьакъехьа. Кепайоазоно бaьча хоамах Канаде, Сафалски лабораторешка, дІаоттаь латт эггара а уьзаргІа йола лазар хьоаду возбудителаш.

Биологически герз юкъедоаладаро экологически, политически, экономически хьакъехьара доккха зулам дергда, яхаш шекйоаш дунен общественность. Цо дергдола зулам мел доккха хурга а цун характер а хІанзехь оалалургдац. Иштта йола энализ яри из ВІашагІкхийттта Къаман Организаце Генеральни Ассамблея XXIV сессе хьачуттари тІадиллад тайп-тайпарча мехкий экспертаща.

Кепайоазоно дувцача дукхадараш гІа белгалдоаккх бактериологически герз деш дола зулам кхьметтех, ядерни герзо дечул а тІех хилар. Цох лаьца Кларка язду: «Негахьа санна ядерни тІемо нахи материальни рузкъеи мара хІалак ца дойй, биологически тІемо планета ерригa экологи толхаергья. Іалам чурча ниэий вІаши юкъера бувзам цІаккха кхы нийсалургболаш хуаргбац».

Советски Союзо дукхаза а уьттаньй из проблема къовстайра тІаерзаь хьалда йола предложенеш. Дунен общественность, дунен дог цІена долча ерригача нахьа декхар да биологически герз хьадаре Іоаьдарен хьакъехьа Малхбузехьа чІоагІа къайлагІа деш дола белхаш гучадалар, из юкъедоаладарах дергдола узар зуламаш шерра дІадовзийтар, химико - биологически герза дерригa тайпаш кера хьадела, кийчдела, Іаддела, юкъедоаладела из йоаллаш йола решени ООН-ага тІаэцийта гІортар. Из адамий хила йиш йоаца дукха нах хІалакбергбола герз магийта йиш яц.

В. ГАЛИН.
(АПН).

«СЕРДАЛО» 3-гІа оагІ., 6 август 1969 шу.

Къоначаръ оазаш

ГАМБОТОВА Лемка

ГІАЛА

Хуьшалу лоамаш эргадуьа

Селхан бердъ хиннача,
тахан хьек етт.
Дега [illegible] со хьийста
гІала
Шенца хийраьнна ирхаш латт.

Увахочоа сана, хьеж со цунна
бІара.
«Увахочоаль» — къахеташ
бІаргех хий лет.
Массаза ма, малх ба белабенна,
майра,
Шиъ гІийха узам беш Іарамхий
дегь.
Бакъ яьхад дяьша, бІарг
белхаргбацар
Дег чу да хилча моллагІа
кхьа бала.
Ма ала сога дош ала Іа
дувцар:
Са лале мацар я везачун
гІала.

●

АЛДАГАНОВ Башир

ЕЗАЧА ЙОІАГА

Дукха да са хьога ала...
ЙоагІарйий-теш дувца ха?
Хьоцар безам — цІера ала!
Хьоцар безам — дега пха!

Лоай — лаххера тоха хьетт
Хьуъ — ветарашта сошалургьаш.
Ала бачина боага безам
Наьха меттаашта боалургбаш.

Къулбаша кийсду хема сапа
Вахар хьоца аз кийсду.
Хьо езарца лотадения
Сай дог хьоца аз дІалу...

●

ДОГІА

ТІоа сегаш ди детташ,
Уизара мухь беттаж
Ше доагІаяга хоам бийя
Из цІаькха доладу.

БЕКОВА Маликат,
7-ча классе дешархо

ХІама ха ловрашта

Лоархlамо оаш

Дукхча хо хьалхагІа дено сибирягашта гучадовлинед. ЦІаьстан «Галь» саьрчаша цхьа шиъ тайпара оале лоаш е сутерадьнна ю буаш я килар. Из оале лоаш гур детте доаган а. СибарегІ гІолла чикъ баш линнача цІи везача геграфа Г. Потанина дІазахча бІаьшерана е аздаьа: «Сибирхаша оал: марале оале бубаш воа сег унакцІена куда». Из оале ЦІагІертта Іомабарах советски ботаникаша гучаьяккхай цуншааа унан цІено луш йола вещество.

КНИГА ЮОАНАШ ЧІОАГІАНА ХУЛ

ЛоархІам болча вагІорахьа кувзалу книга Іоекъаш нагахьа сенна шалоча чІоагІача раствора чу е дакка царга массехк сахьат дехкийтача. Цу юкъа книгена тІехІоллара битакъянга (40 гарта мачоа) тІоа баш. Цунца ухьена дІаяоал Іоакъана тІеда кегий доттІомаш ХІаьта доаттаІомеш за типча — чІоагІа мелаьш йола моттигаш а кидаз. Книга 20-аза чІоагІагІа кул.

НАТРЕХ ЯЬ ПРОВОДАШ

ЦІастача кхоазе чІеавагІа чехйсалийт электричество натре. Цхьабакъда натрий массааза дайлагІа да. Натре проводаш цІестаеса гІойленагІа йоага да-къ аз тІаьра. Бакъдар аьлча, натрех йотакьига проводаш ец. цхьабакъда йокихйча токашта шиннаш-м алхха натрех юйчьар гІойленагІа да. Уж шиннаш торцашка гІолла аІешагІхетта болата турбаш я, чура натрица хьал а йиза.

БАЬЧЧА ЮБИЛЕЙНА

В. И. Ленин вaь 100 шу дизара накъайолхаш Шелковски района культура учрежденешэ, чакхдоах баьчча юбилейна хетадаь гІулакх.

Укх шера клубашен культура цІеношен 143 тематически сайре, диспут, устни журналаш чакхдаьхад. Керттера сайренаш чакхъяхай укх темех: «Ленин партия шола баь вежарий», «Ильича дуьхкадейза влави» (из сайре яьй Дубовской ЦІено), «Цун хабарчар дувцараашкера Ленин» образ» (из яьй Каргалински культура ЦІено), «Ленин — массе а хана вайна» (из устни журнал даьд Червленски культура ЦІено). Червленски культура Шен боллошех активан хІиазалехьа кхоачаьдаь чакхдаха бегалдаьоет дукха а дараш терко тІоазаш да. Кийтьяьй революцие баьчча вахар а болх а буаш стенд. Цу тІа дІаийсьяьй сортий репродукцеш, «Искра» газета хьаьхарча номера копи (цу тІа я «Вай болама лоархІамесІа дола декхараш» яха В. И. Ленина статья), дукха пролетарната баьчча биографически даппеш тІайола аппета. Укхаза а дахэ ма доаттІа юбилейна дена пакъадахеоа тІахьеха лозунг а.

Бокха бола чахбоах лекторски группа я. Лекторашэ Л. С. Веркина, В. М. Золотарева, И. Л. Гуляева йийшчй укх темех йола лекцеш: «Ленин халкъа образовании», «Ленин физически хьебаени», къмарш.

Шоил бокхо ю гІулакхаш да хитбоагала коллектива я. В. И. Ленин вaь 100 шу дизара хетаь хургбола конкурса программа кийчъеш ба самодеятельни артисташ. Программина юкъедахьаш сийлахь-воккхача баьччах дола дахеши стихаш.

ДІадахча аз шера 403 лекции доклади яьй.

Тхa районерча клубашкен культура ЦІенош хас-хаста чакхйоах сийлахьра сайренаш, тематически сайренаш. Цу сайренашка самодеятельни артисташа концерташ уттаду. Укх шера цу тайпара дола 87 концерт хиннад цига.

Библиотекаша бокха болх чакхбоах юрташкара дешараш дуьхагІа хилийтара. Дукхахчар Іомаду В. И. Ленина балхаш. 30 дешарий конференци чакхъяьккхай. Юкъедяхьад дешарий конференцеш производствени участкашка чакхйоахилга. Каргалински библиотека «Красный пахарь» яхача колхоза МТФ чакхъяьккхе, В. И. Ленина «Сийлахь-доккха доладар» яхача баьха хьакъехьара конференци чІоагІа теркаме хилар. Цу конференце дакъа лоацам хилар Каргалински сайрийнарча школа директор яов. Сроева партиона секретарь яов. Гольшева. Червленски библиотека делалий конференци чакхъяьккхаш комсаш лелаерий бригаде, из яр Привольнее «Веза Владимир Ильич» яха произведени юицап. 38 литературий сайре чакхъяьккхай библиотекаша.

В. И. Ленин вaь 100 шу дизара кердача творчески толамашца, шоанкара дІаволадьча кердача художествени гІулакхашца накъабаха гІертан ба беррига Шелковски района культура болхлой.

Т. МАРКИТАНТОВА,
Шелковски района культура отдела инспектор.

МОСКВА. КРЕМЛЬ. Петроградера Советски правительство Москве хьайомІача хана В. И. Ленин Кремле этара хьалха чувахча Троицкий ков хьІаьрак.

ТАСС фотохроника.

ШОАТТДЕН ОАГІУВ

ОБЩЕСТВЕННИ ПОРЯДОК ЛОРАЕШ

КОМСОМОЛКАША НОВКЪОСТАЛ ДИР

Алейникова Людай нахна везалаьдар шиъ йоІагъ дег доаха Мирошник Владимир. Из цхьаннахьа а болх беш вавар. Цуьи-м кхьыметтел сенца ше вадаш йола моттиг а мачай. Дуй хьоашал дараш а цхьа тешаме боаца кагийнах бар. «Сона лоаш дай цу вердаІначунга хоо ныре яхар! — ходдам болламш духьале йир нанас. — Кхы вайцига ма ахийталахь из».

Цхьабакъха, Люда ма сопалхьзар. Из частни квартире яха яхар. Цул тІехьагІа дукха ха яьлалехьа, дорхал дІа а лъинна! безаме хила йийзар чаьна. Цу лийнахьа деза, цхьаннена тІехьа вожаш хаш, вонаш аха даьлар АлейниковгІар дезалга.

Мирошник дуьгга цІена сага хиннавая. Из уст-наьна 200 сом а мийца аккарингаве дІавахав. Иштта чурча гІулакхий Октябрьски отделене кхачар найцо ахча лочкъалаьд шиъ аьнна йола Алейниковай заявлени. ТІаккха а наьна кот тохаленнаьз. «ЙоІа водар де белам бац сэ», аьннаь по чурча гІулакхий отделене, хьалхагІа ше енна заявлени юлаяккхар дукха.

Людай наьн-нана нара пІагІа кхы сег воацача гІолла юха а АлейниковагІаонига вахав найи. Цига баракхьаш а хийна ше дІаводаш вешалха тІара ялаш хьайийпай ца.

— Плаш йита! — тІа а чайха аьннаь наьн-нанас, — Хьа мичай на.

— Людас чуь аьннаь ер-та, — лашха венна из. — Цуйпа кино болх тхо. хІаьта ара догІа ма делхий.

— Со тешаш хьога Людас из аьнна хилараха, юха а духьала аьннача наьн-нанас плаш дІайийпай. ТІаккха, накагІа ялаш дІа а яьккха, йоацза саг кхерасаш тІа а чайха, дІавахав найи.

Шаьхха а чурча гІулакхий Октябрьски отделене регистраци йир Алейникова Людай наьна заявленена. ТІаккха Мирошника дахча зуламах нах бовзар лаьржа. Из лехалга дІакхайкадно милице. хІаьта аьлча Мирошник городе воаьдаш дІавахьна вар.

Из дош деладе волавеннача уголовни розыска инспектора Мусаянга цхьа ха аьннача гІойла Бакура хьаш хиннаб. къоал лерах Мирошник шига даьна а хиннав. киловаьд е отталиь оаза а вейдав. аьнна.

«ХІанз митара лохаргва из?» — Цу хаттара йола жоп лаха гІерташ кІезига уйлаш яьяп милице хІамагІча лейтенанта Сергей Мусаяна.

Мирошника уст-нана чІоагІа «вайц» юхвара кхераш хиннай. Шийна даьр уст-нанна юхадехкаргдаьа юе аьнна по. Цулахьа, кхьанне арайийха шиъ йоІ бийса пакъа юха чу ца ярах. по деха а дийха арайийха ма хургьа из. аьпна. цегабуам баьча напас, хьеца луш чурча гІулакхий Октябрьски отделене а яха, дІадийпал шиъ йоІ цІагІара дІаяхар.

Цу хана районии отделе хиннав МВД уголовни розыска инспектор Гладких. Юха а Грозне кхаьча вейда зуламхо лаха Мусаянпа цхьаьна вахав из.

Милице болхлоша къамаьл даьд АлейниковагІар доалахошна. Доалахоех йолча цІаьнне аьнпад. Люда шиъ хьаьша Галис арайийзар, аьнна. Из йоІ кег дезабаь хиннай. цулуха Гали хинурга тІаухаш хургхилар дахьхІад аккар.

Машинахьа поликлинике лорага-хирургага шийна харба зайташ хилла а хиннай Гали Ильчихина. Регистратуре цун адрес деннаьд милице болхлошта. Гладких Мусаянь ГалегІаьнига бахаб. Из шиъ хьалхана — «Красный молот» завода электротокаршицана Антипова Валица цхьана цІагІа нийсъенпай аккарна. Цу шинна а йоІа хоаш хинкадаш зуламхо ма хиллара. Мирошник лохаш вейт, хІаьта из хайча Галя дехке а аьннай Люда арлехь ше цунна новкъостал дарах. Шинна а йоІа — комсомолкаша. раьза а хиана, милице болхлошта новкъостал даьд Мирошник лаьа а деха, лапара.

Царех цаІ Мусяииша [illegible] накъа показале ялай цига зуламхо шиъ хьаша. Милице болхлоша Мирошник ца воаза йиш йолаш хиннад, хІаьта аьлча сибот дика новкъостадуйр лоаша цун сурт йира хиннахаш цига. ХІаьта цу шинна а йоІа из юха тІара дика нийзаш аьлянна.

Валя Гладкихе [illegible] АлейниковагІар бахача Транснефтни улица тІа. Люда арахьа дІаьхха а Мирошник дза ма веитте а из Гладкихе дІаьаьхаш Валие, хІаьта шига но из шиъ а лаьпав.

Ведда зуламхо ше лоацоаьча ваьккхарах республика чурча гІулакхий министра приказах милице шинна а болхлочоаш шиъ йоІа-комсомолкаштен совгІаташ деннад.

В. ХРОМЫХ.

Берий хьамсара доттагІа

Цхьайтта шу даьнна йиІиг яр Анна дай нанех воаташ йисача хана. ЗІамагІа дола йишен вошех Акнас доал де дезаш хиеар. Из тхало шийна тІакхаьчара бетанлар ше а воккхагІчун новкъостал эшаш йола йиІиг. Халача ше рашка дукха новкъостал дир Аннайна юртача наха. Из балза яхача колхозе. Иштта хала вахар толлш норкІ класс яьккхар. Цул тІехьагІа из милице балха гІолга тийнар цунна КПСС Урус-Мартана райкоме. Милице отдела секретарь счетовода йолаш 1966 гІа шу тьатІехкхаччалца болх беш хилар. Дукха йовзалеш яьлар Иваношина милице отдела дикагІа йола болхло из хилараха. Шаккха а балха ха на къовсам нахапа ІнчерзІ йотта эфий йоІа безабелар милице болх. ЧІоагІа лоара цунна шийх оперативни болхло хилар. ХІанз а каст-каста из зи вагадехача цхьа шиъ тайпара гІоздеьле вез Аннай бІаргаш. Из дар Ивнешина Анна города Грозне Ленински райисполкома чурча гІулакхий отдела берий цІен инспектораьа ялийта хи Анна кхехара ма шийга хьавар боккха лоархІам болаш бехктоккхаиш гІулакх долга. Цкъарчеа бударгбий-теш сога из болх аьле уйла йосар цун дег чу. Цул тІехьагІа кхерадча санна ма уйла гаьча йоаккхар.

Болх я беш веша а дешаш юкъера школа чакхъяьккхар Аннас. ДІахо дешаш шера йола педагогически курсаш ахаре чоккха новкъостал дир цунна берашта юкъе беча балха.

ТІахьожам болпаш хьалкхувш лолча берашца беш бола кхетама болх эргабаьккха тоабара дукха мероприятеш дІаяхьа йийзар общественностана. Шоай аьз из кхобеш ккъа ха из къовсам Аннайна новкъостал деш хул завоашкара, тайп-тайпарча учреждешкара къехьегамхой. Цхьаьна хьаьнга дахьала кхетача болх бал Іан Анна Петровна. Цо гучадоах бераша дал зуламаш я.

Массехказа маьхера совгІаташ, граматаш тийнай инспектора чурча гІулакхий отдела кулгалхоша. ХІаьта по нийсача новкъа оттадьча берий дай-нанош аьнна баркалаш дийна аргвоалаш дукха а да.

Хьанна хоа берий цІен инспектор шиъ хаьнаьлъ новкъостала ена хинвленаре хІанз фу деш хургбар Манатов Евгений Арбиев Бачкин. Дукха ха йоацдаш шоаш лазаьча кахьаташ тІа шошоай хезача нахарах, деша багІача кагІбувлача толамех дуца бар. Царех цаІ военни училища курсант ва, вож юридически института студент ва. МассагІа да уж цу тайпара шоаш нийсача новкъа бахарах баркалаш оалаш Анна Петровнайга кадуй кахьаташ. Цу тайпарча письмашка дег гІоздеакх инспектора, уж эгаре маьхера совгІаташ доархІ не. Берий цІен инспектор бича балхах хьабоалаш бола цийза хьехьекхаш йола документаш да уж.

Микрорайонерий берий цІа дуткадезаденнаь бераша. Шаккха а дахеса хийла из. Укхаза доагІа бераш, цар дай-наной. Иштта кхы дукха Анна Петровнайга балха новкъостал деш бола нах. Цхьаккха а бер дай микрорайоне бера цІен инспектор из йовлаш.

Г. ГАРСИЕВ.

«ТЕРЕКА» КОТАЛО

[illegible] Грозне С. Орджоникидзе цІерагІарча стадионе лайзар грознениски «Терека» Махачкалински «Динамо». Матч дІайолаенна пхи минут ялалехьа грозненцаша хьайийлар счет. Из нийсъе гІерташ шоай хув ду хьаьшаша. Дика ловзар уж. Шоаза аьй наІарашка бурган чутоха йиш йолаш бар, бакъда аьттув балаизар. Счет кхы хувца ца луш чакхъяьлар хьалхара тайм.

ШоллагІча тайме юкхьаьнца эсала ловзар вайбараш. Бакъда, пхи [illegible] минут яьле бопоашагІа лоаза болабелар.

Матча 75-ча минуте Мялеева шийга хьайита бурган нийсса динамоций наІарашка чуххийтар Р. Хинджарова. ЦултІехьагІа кхы а массехказа бурган чутоха йиш хилар вайчар. Бакъда из вІашатІехьделанзар. Цу тайпара счет 2:0 йолаш «Терека» футболисташ котбаьлар.

Кхоана — 7-ча сентябре Москвоача «Динамо» командаца ловзаргба Грознениски футболисташ.

Х. МАГОМЕДОВ.

Тахани кхоанеи

6 сентябрь

В. И. Ленина цІерагІара культура Дворец. 14 сахьат даьлча саг йоланрех-ахарех торжествени ди. 13 сахьат даьлча кердача дешара шера хетадаь дешархой цІей. 19 сахьат даьлча ленински дешараш. «В. И. Ленин — гвод Грозне мехкдаьтта промышленность юха меттаоттахарахи дІахо дегІайоалаярахи». Тематически кинофильмаш хьокхаргда.

С. М. Кирова цІерагІара салоІен культуран парк. 19 сахьат даьлча Зелени театре журналистий солидарноста Дуней халкъашта юкъерча Дена хетаяь тематически сайре. Старопромысловски района КИМ цІерагІарча клуба художествени самодеятельноста концерт. 18 сахьати 30 минуте яьлча музыкальни эстрада. Филармоне симфонически оркестра концерт. 18 сахьат даьлча кинолекторий. «Нохч-ГІалгІайчен Іалам» яха лекци. 20 сахьат даьлча документальный кинофильмаш хьокхаргда. 16 сахьат даьлча спортивни площадкашка волейболах ловзаера яхьаш. 17 сахьат даьлча эстола тІарча теннисах ловзачара яхьаш.

«Красный молот» завода культура цІа. 12 даьлча В. И. Чапаевех йола беседа. 17 сахьат даьлча хаттарех жопех сайре. Тема: «Советски медицинана кхаргІдьайна шуьдаларш».

Химикий культура цІа. 17 сахьат даьлча «Са Даьхе» яла кинофестиваль». «Сона дукха деза даьтта» яла кинофильм хьокхаргда.

Н. К. Крупская цІерагІара культура Дворец. 19 сахьат даьлча «Граждански оборона — деррига халкъий гІулакх» — яха тематически кинофильмаш хьокхаргда. 18 сахьати 30 минути яьлча советски республикай кинофестиваль. «Цуи 25 шу да» яха Литовски ССР-ах дола кинофильм хьокхаргда.

В. И. Ленина цІерагІара майда. оркестра концерт. 21 сахьат даьлча 19 сахьат даьлча Челюскинцей цІерагІарча кинотеатра эстрадни оркестра концерт. 21 сахьат даьлча документальни кинофильмаш хьокхаргда.

7 сентябрь

В. И. Ленина цІерагІара культура Дворец. 10 сахьати 30 минути яьлча «Ленин даим дийна ва» яхабериий утренник. 19 сахьат даьлча «Атеист» яхача клуба занятн. Зелени театре «Дуне саг, ди» яха тематически сайре хургья.

С. М. Кирова цІерагІара культуран салоІен парк. Мехкдаьттаи газовни промышленноста болхлошта хетабаь самъердам. 19 сахьат даьлча Зелени театре МВД болхлой клуба художествени самодеятельноста концерт. 17 сахьати 20 минути яьлча музыкальни эстрада. Гарнизона духовой оркестра концерт. 18 сахьат [illegible] кинолекторий. «Дуне тахан» яха политически клуб. «Дунеи [illegible]» яха лекци. 20 сахьат даьлча хроникально-документальни кинофильмаш хьокхаргда. 10 а 17 а сахьат даьлча массови площадке — ловзараш, массовкаш, аттракционаш.

ХАОТТАМ

Тахан республике гІоалех Грозне хувцалуш морхаш а йолаш, цхьанцайолча моттигашка Іуйрийна дохк а доллаш малхбоалехьара гІаьххьача боарме мух а хьекхаш ха хила тарлу. Фегара температура республике гІолла 27—32, Грозне 29—31 градус йІохкхал йолаш хургья. ДІахорча шии дени шин буси хувцалуш моахаш а йолаш, хьалхарча юкъагІа цхьанцайолча моттигашка ловцача хана догІа а делхаш, лаьгІо мух а хьекхаш ха хила тарлу. Фегара температура бийсашка 13—18, деношка 23—28 градус йІохкал а йолаш хургья.

Метеостанце.

Редактора заместитель
А. А. МЯКИЕВ.

ЛадувгІа, хьажа

6 сентябрь

РАДИО:

6.30 — «Юрта Іуйре» (нохчий меттала). 6.45 — Ашараш. 6.00 — Хоамаш. 7.00 — Москва. 7.20 — «Грозненский рабочий», «Комсомольское племя» газетий обзор. 7.30 — Передачай программа. 7.35 — Москва. 8.15 — «Серло» газета обзор. 8.25 — Ашараш. 8.30 — Керла хоамаш (нохчий меттала). 8.40 — Керла хоамаш (эрсий меттала). 8.50 — Керла хоамаш (гІалгІай меттала). 9.00 — Москва. 15.15 — «Донга-Донга» яха Курцовой инсценировании дувцар (нохчий меттала). 15.40 — «Къона тІехье» (эрсий меттала). 16.00 — Сона дукхабезаш мекхе (эрсий меттала). 16.20 — Концерт. 17.00 — «Велакъажар» (эрсий меттала). 17.20 — Ашараш. 17.30 — «Къонаь» (эрсий меттала). 18.00 — «Вай индустриальни мохк» (нохчий меттала). 18.15 — Ленин вaь 100 шу дизарга. Пролетарски интернационализмана тешаме хилар» яха беседа (нохчий меттала). 18.30 «Новгъостий! шун песьнойх дола концерт». 19.00 — Москва.

ТЕЛЕВИДЕНИ

16.25 — Передачай программа. 16.30 — Берашта. «Байракх ма йоье» яха художествении фильм. 17.15 — Серова творчества Ленина образ (гІалгІай меттала доакх). 17.35 — Кинолюбителий клуб. 16.35 — «Затуманенный март» яха документальни фильм. 18.25 — Кхоана мехкдаьттахочун ди ва. 20.25 — «Ритмы-ритмы» яха фильм-концерт. 20.50 — Дуней халкъашта юкъера обзорени. 21.05 — Передачай программа. 21.10 — Социализма дуне. 21.40 — Советски кино 50 шу дуз. «Ши бІухо» яха художествени фильм. 23.00 — «Москве хьахоа ялеш». Музыкальни программа.

7 сентябрь

РАДИО:

7.10 — «Грозненский рабочий» газета обзор. 7.20 — Хоамаш. 7.30 — Передачай программа. 7.40 — Москва. 8.15 — «Ленинан некъ» газета обзор. 8.25 — Шоана дукха езача эшарий концерт. 9.00 — Москва. 15.15 — Передачай программа. 15.20 — «СолоІача минуташка» яха литературни передача (нохчий меттала). 15.40 — «Вай индустриальни мохк» (гІалгІай меттала). 16.00 — Москва. 16.30 — Литература Нохч-ГІалгІайче» яха радиовыпуск (эрсий меттала). 17.00 — «Спортивни орбита тІа» (эрсий меттала). 17.30 — «Къонаь» (гІалгІай меттала). 18.00 — «Болхлой вазара» яха радиогазета (эрсий меттала). 18.30 — Мехкдаьттаи газен промышленноста болхлошта дола концерт. 19.00 — Москва.

ТЕЛЕВИДЕНИ:

12.55 — Передачай программа. 13.00 — Мехкдаьттаи газовни промышленноста болхлочун Еррисовзаи Ди да тахан. 13.30 — Берашта. «Іадика хайла кхокхарч» яха художествени фильм. 15.00 — «Советски спорт» яхача газета совгІат даккхара чакхъяьара дуней халкъашта юкъера турнир Финал. 17.15 — «Къона ленинец» (нохчий меттала доакх). 17.30 — «Мехкдаьтта кхоачаделга» документальни фильм. 18.10 — «Буровой мастеран Гусейнах йола «Штурм земли» яха очерк. Советски кино 50 шу дуз. «Цхьан шера ийс ди» яха художествени фильм. 20.40 18.25 — «Тхьаь меттагІа шераншкара ялеше яха телевизиони» фильм. 19.50 — — Передачай программа. 20.45 — «ВорхІ ди». Дуней халкъашта юкъера програма. 21.30 — Советски литературан искусствон мастераш. «Вахтангов» яла фильм.

Берашта кхетам балара говзал

Вай советски берашкара яо хоза а ирале а ха я. Царна шерра хьабийла ба тІехьале дика йолаш мел долча гІулакхага бода никъ.

Къоначча тІехьенна правственни кхетам балара Ленина белгалбаьккха керттера никъ ба — деррига халкъа беркат доалача найдаперча къахьегаме хьинаре дакъа лоацилга. Коммунистически мораль йолаш кагирхой хьалкхебара тІалерзадаь хила деза юлла хІама а ахаш бола ленински хьехам хьал а нийна. цу даькъе дикка камаьхал а йоалаш доккхий балхаш даьд советски школа. берий даьш ноаноша. ерригача советски общественносте. Школашка а вай дезалашка а хьалхиийнаб беоашта кхетам балара боккъонца бода ваараш говзанчаш.

ХІандарча наьха, вешта аьлча, коммунизм хьалхьеш барий моральни юхь-сибат ноагІа бера зана къахила лолалу. Цудухьа чІоагІа гІалат ба берашта моральни кхетам дулга. царна дика гІулакхаш ІомаделгатІехьатетта дайноаной. Укх тайпара хул дукхагІча даькъе цар доада бахьанаш: «ЗІамига долча хана фу хов берашта! Доккхий хилча, саго хьалхадаьха а да дезаш. бераша шоаш кхетадергда дикалар фуд а вокар фуд я». Цхьабакъда, гІулакх довзаршта кхыча тайпара йоах. Моральни гІулакхаш берашта ІомаделгатІа жамотта хьалхагІа воладе деза, аьхал гІорваьнна волча советски педагога Макаренко.

«Бера хана Іомадаь хІама кхера тІа даь йоазув санна да», яхаш за Іарбий кица.

Берашца ду къамьлаш а царна тІалехха балхаш а царца доаттаду меллагІа гІулакх а цу берий хаиашка хьежжа хила деза.

Бехк болаш а боацаш а шоай берех леташ хул цхьабела дайноаной. Из оакхарий хьисапера гІулакх пайлане ца хилараз сенагІа, иштта еттарцех човхамцех Іомадаь бер нахаца оаца, харцлера тІера, мухане, оажи хул, хІаьта уж оамалаш вІалла товш яц вай заманца. товш яц коммунизм хьалхьеш бахкача советски наха.

Берех леташ уж чухаленна болча даьша ноаноша чІоагІа юхадет кхетама а физически а бераш легІаухарга. Иштта берий оамалаш телхаш за боарамах тІехьаьккха, уж хьестилга а. ТІехьагІа юха Іомаде теттара хала хул цо мега а мегийташ, но ах-яхар кхоачаш а деш, боча Іомадаь бер.

Уж воккхагІа хилаога хьежжа, хувцалу бераш, хувцалу цар кхетаи оамалаш. Цунта хьежжа формаш хувда а хувпаш. хІара бера оамал теркал а еш, хьанна фу эш а хьожаш делабе беза берашпара кхетама болх. Цхьан кулга цІелгаш а мичаз цхьатара, оаз вайнаха. Из санна, цар оамалашта дилача, кхьметтел цхьан цІен бераш а хилаш цхьатара. ЦаІаш сиха оамал йолаш хул, вежаш сабаре, цаІаш кІоша хул, вежаш-хеташ озаделе, иштта кхы дІахо а. Ерригa а уж берий башхалонаш Іомаде а йовза а атта дац, цхьабакъда наьшара беркат а юалаш бераша кхетама болх лелабара хилаиза дзргдоаца хьал да из.

Берашта правственни кхетам балара, цар хьакъкъал нийсача новкъа даккхара Іалашьате доккхача маІане за цІен боккхагІа болча дезалашта юкъе заттагІулакхаш. цар бераша леладу гІулакхаш. Даьша-ноаноша. бокхагІча дезалхоша бераша леладу гІулакх массаза а, цхьан бартагІа хила деза. Цхьабакъда, из барт боацаш, цхьанне аьнпар вокхо дехадеш моттигаш кІезига хилац вай дезалашка: нас аьннарча нана духьала йоал, е нанас аьннача да дукхьала воал. Цкъаза цу шинне а яхар дай-нанас а воккхагІа волча кхыча дезалхочо лехалу. Иштта цкъа тІа чІоагІа доладагІа доал берашта кхетамбалара гІулакх. цу наькъаца Іомадаь бер писцинална йоацаш хул, воккхагІчо аьннар вара тІера хилац, аьннар ца а деш шоай хьаьшар делале Іам.

Нийсача, кхетамца, дикача оамалаца делалашка бер кхезара Іалашьате боккхача зоархІаме да дьшкара-ноаноэшкара а иштта боккхагІа болча кхыча дезалхошкара а дикалар вара цунна бІарга ца дайтар, хІана аьлча, боккхагІа бахашкара шоашта дайнар дикадар а водар а — теттара атта дІаен бераша. нар оамалех дІалат из. Вай юрташка хІанз а кІезига нийсаш берех вІалла оагІув а ца озаш. дезалхоша вІашка яппараш ен, уж шоайла оаца бувлаш моттигаш, хулаш за берашта хьалхашка цхс сесагага, вешта аьлча. берий хаьнага бІарг беттаиш а. Къаьстта берий сакхетам юхабеттар да дукхаьара дезадошна бокхагІчар бераша гучча делаят шина гІулакхаш, цаьаа бераша а еидагІа уж кхоачашдайтаи хилар.

Нийса хьехам а беш коммунистически сакхетамца берами хьалкхеделга Іалашьате хала а цІакха теркам тІера ца боалийтаи делале дезаш а гІулакх да. Кхы цхьаккха а дале тамаш я из санна халех, човхамех, теркам эшаш гІулакх. Цудухьа, аьхха дайноанох тийша ца лугташ, царна хьехархой коллективаша а ерригача советски общественносте а цхьа барт а болаш кхоачаьдие дезаш декхар да из.

Бераш — вай тІехье я. БоккхагІчар хана дезар кхоачашдергдараш ба уж. Цудухьа беррига теркам тІабахийта беза царех бІаза дика нах хьалкхебара.

[illegible]

РЕДАКЦЕ АДРЕС: г. Грозный. Ленина урам, 11 (3-гІа этаж)
Телефонаш: редактора—3-44-00; редактора зам.—3-30-11; бехктоккхача секретара—3-34-30; партийни вахарех, культурах, промышленностах отделий—3-42-30; юрта бовлашех кхьнойх отделий—3-42-28.
«Грозненский рабочий» издательстве типографи. Револоце проспект. 7-84.
АДРЕС РЕДАКЦИИ: г. Грозный ул. Ленина, 11 (3-й этаж)
Телефоны: редактора—3-44-00; зам. редактора—3-30-11; ответственного секретаря—3-34-30; отделов партийной жизни, культуры, промышленности — 3-42-30; отделов сельского хозяйства и писем — 3-42-28.
Типография изд-ва «Грозненский рабочий», проспект Революции. 7-84.

СФ05185.   Заказ № 3827.